

IDŹ DO

PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ

SPIS TREŚCI

KATALOG KSIĄŻEK

KATALOG ONLINE

ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK

DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE

ZAMÓW INFORMACJE
O NOWOŚCIACH

ZAMÓW CENNIK

CZYTEL尼亚

FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

OpenGL. Księga eksperta. Wydanie III

Autorzy: Richard S. Wright Jr., Benjamin Lipchak

Tłumaczenie: Wojciech Moch (wstęp, rozdz. 1 – 9), Rafał Jońca (rozdz. 10 – 14), Marek Pętlicki (rozdz. 15 – 23, dod. A – C)

ISBN: 83-7361-703-5

Tytuł oryginału: [OpenGL Superbible](#)

Format: B5, stron: 1080

Poznaj tajniki programowania realistycznej grafiki 3D

- Stwórz i animuj obiekty trójwymiarowe
- Wykorzystaj mechanizmy renderingu na platformach Windows, Mac OS i Linux
- Zastosuj w swoich projektach algorytmy sprzętowego wspomaganie wyświetlania grafiki 3D

OpenGL to platforma programistyczna do tworzenia grafiki trójwymiarowej. Tworzące ją mechanizmy zostały opracowane ponad 20 lat temu w firmie Silicon Graphics i spowodowały prawdziwą rewolucję w świecie grafiki komputerowej. Dzięki bibliotece OpenGL możliwe stało się tworzenie realistycznej grafiki i animacji 3D oraz wykorzystywanie możliwości kart i systemów graficznych do wspomaganie jej wyświetlania. To właśnie dzięki rozwojowi OpenGL możemy teraz podziwiać wspaniałe wizualizacje, kinowe efekty specjalne i oszałamiające gry komputerowe.

Książka „OpenGL. Księga eksperta. Wydanie III” to podręcznik dla programistów chcących wykorzystać możliwości biblioteki OpenGL w swoich projektach. Opisuje zarówno podstawy programowania grafiki z wykorzystaniem OpenGL, jak i możliwości zastosowania jej na różnych platformach systemowych i sprzętowych. Przedstawia również sposoby wykorzystania mechanizmów sprzętowego wspomaganie wyświetlania grafiki i animacji 3D oraz efektów specjalnych.

- Typowe zastosowania grafiki komputerowej
- Przegląd możliwości bibliotek OpenGL
- Podstawy stosowania OpenGL
- Tworzenie brył trójwymiarowych i korzystanie z kształtów podstawowych
- Przekształcenia geometryczne i przetwarzanie potokowe
- Modele kolorów i oświetlenia
- Przetwarzanie grafiki i mapowanie tekstur
- Modelowanie krzywych i powierzchni
- Wykorzystanie bibliotek OpenGL w różnych systemach operacyjnych
- Buforowanie danych
- Cienie i głębokości ostrości
- Operacje na wierzchołkach

Jeśli chcesz stworzyć grafikę 3D zapierającą dech w piersiach, skorzystaj z wiedzy zawartej w tej książce.

Wydawnictwo Helion
ul. Chopina 6
44-100 Gliwice
tel. (32)230-98-63
e-mail: helion@helion.pl

Spis treści

O Autorach	17
Wprowadzenie	19
Część I Klasyka OpenGL	27
Rozdział 1. Wprowadzenie do grafiki trójwymiarowej i OpenGL	29
O co tu chodzi?	29
Krótka historia grafiki komputerowej	29
Pojawienie się monitorów CRT	30
Wejście w trzeci wymiar	31
Przegląd efektów trójwymiarowych	33
Perspektywa	34
Kolorowanie i cieniowanie	34
Światło i cienie	34
Odwzorowywanie tekstur	35
Mgła	36
Mieszanie i przezroczystość	36
Antyaliasing	37
Typowe zastosowania grafiki trójwymiarowej	38
Trzy wymiary w czasie rzeczywistym	38
Trzy wymiary bez czasu rzeczywistego	39
Podstawowe zasady programowania grafiki trójwymiarowej	42
Tryb natychmiastowy i tryb opóźniony	42
Układ współrzędnych	43
Rzutowanie. Z trzech w dwa wymiary	47
Podsumowanie	49
Rozdział 2. Używanie OpenGL	51
Czym jest OpenGL?	51
Ewolucja standardu	52
Wojny interfejsów (API Wars)	54
Jak działa OpenGL?	60
Implementacja ogólna	60
Implementacje sprzętowe	61
Potok	62
OpenGL. To jest API, nie język	63
Biblioteki i pliki nagłówkowe	64
Szczegóły interfejsu	64
Typy danych	65

Konwencje nazewnictwa funkcji.....	66
Niezależność od platformy	67
Biblioteka GLUT.....	68
Konfigurowanie środowiska programistycznego	69
Nasz pierwszy program	69
Rysowanie kształtów w OpenGL	75
Animacja w OpenGL i GLUT	82
Podwójne buforowanie.....	85
Maszyna stanów OpenGL.....	86
Zapisywanie i odtwarzanie stanów	87
Błędy OpenGL.....	88
Gdy w dobrym kodzie dzieją się złe rzeczy	88
Identyfikowanie wersji	89
Pobieranie wskazówek z funkcji glHint	89
Korzystanie z rozszerzeń	90
Wyszukiwanie rozszerzeń	90
Czyje to rozszerzenie?.....	92
Stosowanie w systemie Windows biblioteki OpenGL w wersji wyższej niż 1.1	92
Podsumowanie.....	93
Opisy funkcji	94

Rozdział 3. Rysowanie w przestrzeni. Geometryczne obiekty

podstawowe i bufory 107

Rysowanie punktów w trzech wymiarach	108
Konfigurowanie trójwymiarowego płótna.....	108
Punkt w trzech wymiarach. Wierzchołek	110
Narysujmy coś!.....	111
Rysowanie punktów	111
Ustalanie wielkości punktu.....	114
Rysowanie linii w trzech wymiarach.....	118
Linie łamane i zamknięte.....	118
Aproksymacja krzywych liniami prostymi.....	120
Ustalanie szerokości linii.....	121
Linie przerywane.....	123
Rysowanie trójkątów w trzech wymiarach	125
Trójkąt — mój pierwszy wielokąt.....	126
Nawinięcie.....	126
Trójkąty sklepane.....	128
Wachlarze trójkątów.....	128
Budowanie pełnych obiektów.....	129
Ustalanie koloru wielokąta.....	132
Usuwanie ukrytych powierzchni	132
Culling. Ukrywanie powierzchni poprawia wydajność	134
Tryby wielokątów	136
Inne obiekty podstawowe	137
Czworokąty	137
Dowolne wielokąty.....	138
Wypełnianie wielokątów lub powrót do tepowania.....	139
Reguły konstruowania wielokątów.....	142
Podziały i krawędzie	144

Inne ciekawe operacje na buforze.....	145
Wybranie bufora docelowego.....	145
Manipulowanie buforem głębi	147
Wycinanie nożycami	148
Używanie bufora szablonowego.....	149
Podsumowanie.....	155
Opisy funkcji	155
Rozdział 4. Przekształcenia geometryczne. Potok	171
Czy to jest ten straszliwy rozdział z matematyką?.....	172
Przekształcenia	172
Współrzędne oka.....	173
Przekształcenia punktu widzenia.....	174
Przekształcenia modelowania.....	174
Dwoistość model-widok.....	175
Przekształcenia rzutowania	177
Przekształcenia widoku	178
Macierz — matematyczna podstawa grafiki trójwymiarowej.....	178
Czym jest macierz?	179
Potok przekształceń.....	180
Macierz model-widok.....	181
Macierz jednostkowa.....	184
Stos macierzy	186
Przykład atomowy	187
Rzutowania	189
Rzutowanie prostopadłe	190
Rzutowanie perspektywiczne	190
Przykład kosmiczny	193
Zaawansowane manipulacje macierzami.....	197
Ładowanie macierzy.....	199
Wykonywanie własnych przekształceń	199
Łączenie przekształceń.....	202
Przesuwanie kamer i aktorów w OpenGL	203
Układ odniesienia aktora.....	204
Kąty Eulera. „Użyj układu odniesienia, Luke!”	205
Obsługa kamery.....	205
A teraz wszystko razem.....	206
Podsumowanie.....	212
Opisy funkcji	212
Rozdział 5. Kolor, materiały i oświetlenie. Podstawy	221
Czym jest kolor?	222
Światło jest falą	222
Światło jako cząsteczka.....	222
Nasz osobisty wykrywacz fotonów	224
Komputer generatorem fotonów.....	224
Sprzęt komputerów PC.....	225
Tryby graficzne komputerów PC.....	227
Rozdzielczość ekranu	227
Głębia kolorów.....	227

Używanie kolorów w OpenGL	229
Sześcian kolorów.....	229
Ustalanie koloru rysowania.....	230
Cieniowanie.....	231
Ustalanie modelu cieniowania.....	233
Kolory w świecie rzeczywistym	234
Światło otaczające	235
Światło rozproszone	235
Światło odbite.....	235
A teraz wszystko razem.....	236
Materiały w świecie rzeczywistym.....	237
Właściwości materiałów.....	237
Dodawanie światła do materiałów.....	237
Wyliczanie efektów oświetlenia otoczenia.....	238
Efekty światła rozproszenia i odbitego.....	238
Dodawanie światel do sceny.....	239
Włączenie oświetlenia.....	239
Konfigurowanie modelu oświetlenia.....	239
Ustalanie właściwości materiałów.....	240
Używanie źródeł światła.....	243
Gdzie jest góra?	244
Normalne powierzchni	244
Definiowanie normalnej	245
Normalne jednostkowe.....	247
Znajdowanie normalnej.....	248
Konfigurowanie źródła.....	249
Ustalanie właściwości materiałów.....	250
Definiowanie wielokątów.....	251
Efekty świetlne	252
Odbłyski	253
Światło odbite.....	253
Współczynnik odbicia.....	254
Wykładnik odbłyску	255
Uśrednianie normalnych.....	256
A teraz wszystko razem.....	258
Tworzenie reflektora	259
Rysowanie reflektorów.....	261
Cienie	265
Czym jest cień?	266
Kod prasujący.....	267
Przykład z cieniem.....	268
Ponowna wizyta w świecie kul.....	271
Podsumowanie.....	271
Opisy funkcji	272

Rozdział 6. Więcej o kolorach i materiałach 281

Mieszanie kolorów	281
Łączenie kolorów	282
Zmiana równania mieszania.....	285
Antyaliasing	286

Mgła	291
Bufor akumulacji	294
Inne operacje na kolorach	297
Maskowanie kolorów	297
Operacje logiczne na kolorach	298
Testowanie kanału alfa	298
Rozsiewanie	299
Podsumowanie	300
Opisy funkcji	300
Rozdział 7. Przetwarzanie grafiki w OpenGL.....	307
Bitmapy	308
Przykład bitmapowy	309
Pakowanie pikseli	313
Piksmapy	315
Upakowane formaty pikseli	316
Przykład kolorowy	317
Przesuwanie pikseli	320
Zapisywanie pikseli	322
Więcej zabaw z pikselami	323
Powiększanie pikseli	329
Transfer pikseli	331
Odwzorowanie pikseli	335
„Podzbiór” funkcji obrazowania	337
Potok obrazowania	340
Podsumowanie	352
Opisy funkcji	353
Rozdział 8. Odwzorowywanie tekstur. Podstawy	373
Ładowanie tekstur	374
Wykorzystywanie bufora kolorów	377
Aktualizowanie tekstur	377
Odwzorowywanie tekstur na obiekty geometryczne	378
Macierze tekstur	379
Prosty przykład dwuwymiarowy	381
Środowisko tekstur	386
Parametry tekstur	387
Podstawowe filtrowanie	388
Zawijanie tekstury	390
Tekstury kreskówkowe	391
Mipmapy	395
Obiekty tekstur	399
Obsługa wielu tekstur	400
Podsumowanie	408
Opisy funkcji	409
Rozdział 9. Odwzorowywanie tekstur. Ciąg dalszy	425
Drugi kolor	425
Filtrowanie anizotropowe	428
Kompresja tekstur	431

Kompresowanie tekstur	431
Ładowanie tekstur skompresowanych	433
Generowanie współrzędnych tekstury	433
Odzwzorowanie liniowe względem obiektu	439
Odzwzorowanie linowe względem oka	440
Odzwzorowywanie kuliste	441
Odzwzorowywanie kubiczne	443
Multitekstury	445
Wielokrotne współrzędne tekstur	447
Przykład multiteksturowania	448
Łączniki tekstur	452
Podsumowanie	454
Opisy funkcji	454

Rozdział 10. Krzywe i powierzchnie 463

Powierzchnie wbudowane	464
Ustawienie stanów powierzchni stopnia drugiego	464
Rysowanie powierzchni stopnia drugiego	466
Modelowanie za pomocą powierzchni stopnia drugiego	470
Krzywe i powierzchnie Béziera	472
Reprezentacja parametryczna	473
Ewaluatory	475
Powierzchnie NURBS	484
Od krzywych Béziera do krzywych NURBS	485
Punkty węzłowe	485
Tworzenie powierzchni NURBS	486
Właściwości NURBS	486
Definiowanie powierzchni	487
Wycinanie	488
Krzywe NURBS	490
Podziały powierzchni	491
Obiekt podziałów	492
Wywołanie zwrotne programu dzielącego	493
Określanie danych wierzchołków	494
Łączymy wszystko razem	495
Podsumowanie	499
Opisy funkcji	500

Rozdział 11. Wszystko o potokach

— szybkie przekazywanie geometrii 527

Składanie modeli	528
Kawałki i części	528
Listy wyświetlania	540
Przetwarzanie wsadowe	540
Wcześniejsze przetwarzanie wsadowe	541
Zalety i wady list wyświetlania	543
Konwersja na listy wyświetlania	543
Mierzenie wydajności	544
Lepszy przykład	545
Tablice wierzchołków	548

Wczytanie geometrii.....	553
Włączenie tablic	554
Gdzie są dane?.....	554
Rysujemy!	555
Indeksowane tablice wierzchołków	556
Podsumowanie.....	568
Opisy funkcji	568
Rozdział 12. Grafika interaktywna	583
Selekcja	584
Nazywanie obiektów	584
Praca w trybie zaznaczania.....	586
Bufor zaznaczenia	587
Wybieranie	589
Wybieranie hierarchiczne.....	591
Informacje zwrotne	595
Bufor informacji zwrotnych	595
Dane informacji zwrotnej.....	596
Przekazywane znaczniki.....	596
Przykład wykorzystania danych z bufora	597
Nazywanie obiektów w informacjach zwrotnych.....	597
Krok 1. Zaznaczenie obiektu.....	599
Krok 2. Pobranie informacji zwrotnych dla obiektu.....	601
Podsumowanie.....	603
Opisy funkcji	603
Część II OpenGL w różnych systemach operacyjnych.....	609
Rozdział 13. Wiggle. OpenGL w systemie Windows	611
Implementacje OpenGL w systemie Windows.....	612
Ogólna implementacja OpenGL	612
Instalowalny sterownik klienta (ICD)	613
Sterownik miniklienta (MCD).....	613
Ministerownik	614
Rozszerzony OpenGL	614
Podstawowy rendering w systemie Windows.....	616
Kontekst urządzenia GDI	616
Formaty pikseli.....	618
Kontekst renderingu OpenGL	625
Łączymy wszystko razem.....	626
Tworzenie okna	626
Korzystanie z kontekstu renderingu OpenGL	630
Pozostałe komunikaty okna.....	633
Palety systemu Windows.....	635
Dopasowanie kolorów.....	635
Arbitraż palety	636
Tworzenie palety dla OpenGL	638
Tworzenie i zwalnianie palety.....	642
OpenGL i czcionki systemowe	643
Trójwymiarowe czcionki i tekst	644

Dwuwymiarowe czcionki i tekst	646
Tryb pełnoekranowy	648
Tworzenie okna bez paska tytułowego i krawędzi	649
Utworzenie okna pełnoekranowego	649
Rendering wielowątkowy	652
OpenGL i rozszerzenia WGL	653
Proste rozszerzenia	654
Korzystanie ze wskaźników na funkcje	655
Rozszerzenia WGL	656
Podsumowanie	679
Opisy funkcji	680
Rozdział 14. OpenGL w systemie MacOS X	695
Podstawy	695
Szkielety aplikacji	696
Korzystanie z interfejsu GLUT	696
Wykorzystanie interfejsów AGL i Carbon	696
Formaty pikseli	697
Zarządzanie kontekstem	697
Podwójne buforowanie	699
Pierwszy program AGL	699
Korzystanie z czcionek bitmapowych	709
Interfejs programistyczny Cocoa	720
Klasa NSOpenGL	720
Pierwszy program korzystający z Cocoa	723
Podsumowanie	730
Opisy funkcji	731
Rozdział 15. GLX — OpenGL w Linuksie	735
Podstawy	735
Korzystanie z bibliotek OpenGL oraz X11	735
Użycie biblioteki GLUT	738
OpenGL w systemie Linux	738
Emulacja OpenGL — Mesa	739
Rozszerzenia OpenGL dla X Window System	739
Podstawy X Window System	740
Wybór typu obiektu wyświetlania	740
Zarządzanie kontekstem OpenGL	742
Tworzenie okna OpenGL	742
Okna podwójnie buforowane	743
Wykorzystanie zdobytej wiedzy	743
Tworzenie czcionek bitmapowych na potrzeby OpenGL	751
Renderowanie poza ekranem	761
Mapy pikselowe GLX	761
Użycie obiektów Pbuffer	766
Zastosowanie biblioteki Motif	772
GLwDrawingArea oraz GLwMDrawingArea — kontrolki OpenGL	772
Funkcje zwrotne	773
Funkcje	775
Wykorzystanie zdobytej wiedzy	775

Podsumowanie.....	784
Opisy funkcji	785

Część III OpenGL. Następna generacja 793

Rozdział 16. Obiekty buforów. Zarządzanie pamięcią graficzną 795

Przechowywanie tablic wierzchołków.....	797
Generowanie sferycznych chmur cząsteczek	797
Aktywacja tablic wierzchołków	798
Generujemy większą ilość sfer.....	799
Zastosowanie obiektów buforowych	800
Zarządzanie obiektem buforowym	802
Renderowanie z użyciem obiektów buforowych.....	802
Ładowanie danych do obiektów buforowych	803
Kopiowanie danych do obiektu buforowego	803
Bezpośrednie odwzorowanie obiektu buforowego	804
Kilka brakujących elementów	809
Podsumowanie.....	810
Opisy funkcji	810

Rozdział 17. Analiza przesłonięć — unikanie zbędnych obliczeń 819

Świat bez analizy przesłonięć.....	820
Bryły ograniczające	823
Analiza przesłonięć i obiekt analizy	827
Podsumowanie.....	829
Opisy funkcji	830

Rozdział 18. Tekstury głębi oraz cienie..... 835

Punkt widzenia światła	836
Dopasowanie sceny do okna	836
Unikamy efektów specjalnych	837
Nowy rodzaj tekstury.....	839
Dlaczego cienie rysujemy na początku?.....	840
I stała się światłość	841
Rzutowanie mapy cieni. Etap pierwszy — przyczyna.....	842
Rzutowanie mapy cieni. Etap drugi — sposób.....	843
Porównanie cieni.....	845
Dwa przebiegi z trzech — nie najgorszy wynik	851
Kilka słów o offsecie wielokątów	851
Podsumowanie.....	852
Opisy funkcji	853

Rozdział 19. Potok programowany 857

Zaczniemy od klasyki.....	858
Statyczna obróbka wierzchołków	859
Statyczna obróbka fragmentów	861
Dochodzimy do nowości	862
Programowane shadery wierzchołków	863
Łączenie z klasycznym potokiem.....	865
Programowane shadery fragmentów	866

Wprowadzenie do shaderów.....	867
Rozszerzenia niskopoziomowe.....	867
Rozszerzenia wysokopoziomowe.....	869
Podsumowanie.....	870

Rozdział 20. Niskopoziomowe przetwarzanie wierzchołków

i fragmentów 873

Zastosowanie shaderów niskopoziomowych.....	874
Tworzenie i wiązanie obiektów shaderów.....	874
Ładowanie shaderów.....	874
Usuwanie shaderów.....	876
Konfiguracja rozszerzeń.....	876
Zestawy instrukcji.....	877
Wspólne instrukcje.....	878
Instrukcje specyficzne dla shaderów wierzchołków.....	878
Instrukcje specyficzne dla shaderów fragmentów.....	878
Typy zmiennych.....	881
Wartości tymczasowe.....	881
Parametry.....	882
Atrybuty.....	884
Wyjście.....	886
Aliaszy.....	888
Adresowanie.....	888
Modyfikatory wejścia i wyjścia.....	888
Zanegowanie.....	889
Zmiana kolejności składowych.....	889
Maska zapisu.....	889
Przycinanie wyniku.....	889
Kontrola zużycia zasobów.....	890
Ograniczenia składniowe.....	890
Ograniczenia wbudowane.....	892
Inne zapytania.....	893
Opcje shaderów.....	894
Opcja niezmienności pozycji w shaderach wierzchołków.....	894
Opcje mgły w shaderach fragmentów.....	894
Opcja sugerowanego poziomu precyzji.....	894
Podsumowanie.....	895
Opisy funkcji.....	895

Rozdział 21. Wysokopoziomowe przetwarzanie wierzchołków

i fragmentów 909

Zarządzanie shaderami wysokopoziomowymi.....	910
Obiekty shaderów.....	910
Obiekty programów.....	912
Konfiguracja rozszerzeń.....	914
Zmienne.....	916
Typy podstawowe.....	916
Struktury.....	916
Tablice.....	918
Kwalifikatory.....	918

Zmienne wbudowane	919
Wyrażenia.....	919
Operatory.....	919
Dostęp do tablic.....	921
Konstruktory	921
Selektory składowych.....	922
Kontrola przepływu	923
Pętle.....	923
if...else.....	923
discard	924
Funkcje.....	924
Podsumowanie.....	927
Opisy funkcji	927

Rozdział 22. Przetwarzanie wierzchołków

— transformacja, oświetlenie i generowanie tekstur..... 941

Pierwsze koty za płoty	941
Światło rozproszone	944
Refleksy świetlne.....	947
Ulepszone refleksy świetlne	950
Mgła obliczana na poziomie wierzchołków.....	956
Rozmiar punktu obliczany na poziomie wierzchołka	960
Niestandardowe przetwarzanie wierzchołków	963
Zlewanie wierzchołków.....	965
Podsumowanie.....	970

Rozdział 23. Przetwarzanie fragmentów.

Nowa jakość w przetwarzaniu pikseli 971

Przekształcanie kolorów	972
Skala szarości.....	972
Sepia.....	974
Negatyw	975
Pośrednie odczyty z tekstur.....	978
Mgła tworzona w oparciu o fragmenty.....	978
Przetwarzanie obrazu.....	980
Rozmywanie.....	981
Wyostrażanie.....	984
Rozszerzanie i erozja.....	985
Wykrywanie krawędzi.....	988
Oświetlenie	990
Oświetlenie światłem rozproszonym.....	991
Refleksy świetlne wielokrotnych źródeł światła.....	994
Proceduralne nakładanie tekstur	999
Tekstura szachownicy	1000
Piłka plażowa	1005
Inna piłka.....	1010
Podsumowanie.....	1015

Dodatki..... 1017

Dodatek A Dalsza lektura	1019
Inne dobre książki o OpenGL.....	1019
Książki dotyczące grafiki 3D.....	1019
Strony WWW	1020
Dodatek B Słowniczek	1021
Dodatek C OpenGL ES	1027
Redukcja typów danych.....	1027
Co zostało usunięte?	1028
Ograniczenie funkcjonalności	1029
Odwzorowanie tekstur.....	1029
Operacje rastrowe.....	1029
Oświetlenie.....	1030
Wnioski	1030
Skorowidz	1031

Rozdział 5.

Kolor, materiały i oświetlenie. Podstawy

Autor: Richard S. Wright Jr

Czego nauczymy się w tym rozdziale?

Jak	Funkcje, z których będziemy korzystać
Ustalać kolor na podstawie składowych RGB	<code>glColor</code>
Ustalać model cieniowania	<code>glShadeModel</code>
Ustalać model oświetlenia	<code>glLightModel</code>
Ustalać parametry oświetlenia	<code>glLight</code>
Skonfigurować odbłaskowe właściwości materiałów	<code>glColorMaterial/glMaterial</code>
Stosować normalne powierzchni	<code>glNormal</code>

W niniejszym rozdziale grafika trójwymiarowa w końcu zacznie wyglądać interesująco (chyba że ktoś bardzo lubi modele szkieletowe), a w każdym następnym będzie coraz lepiej. Do tej pory uczyliśmy się biblioteki OpenGL od jej podstaw — jak można budować programy, jak w przestrzeni trójwymiarowej składać obiekty z obiektów podstawowych, jak manipulować tymi obiektami w trzech wymiarach. Cały czas kładliśmy tylko fundamenty, ale nadal nie wiemy, jak będzie wyglądał cały budynek! Parafrazując frazę: „Gdzie jest żarcie?”.

Krótko mówiąc — żarcie zaczyna się tutaj. W większości pozostałej części tej książki nauka zostanie odsunięta na plan dalszy, a władzę przejmie magia. Zgodnie ze słowami Arthura C. Clarke’a „każda wystarczająco rozwinięta technologia jest nie do odróżnienia od magii”. Oczywiście w kolorach i oświetleniu nie ma żadnej magii, choć czasami można odnieść inne wrażenie. Jeżeli ktokolwiek jest zainteresowany tą „wystarczająco rozwiniętą technologią”, czyli matematyką, to odsyłamy do dodatku A.

Alternatywną nazwą tego rozdziału mogłoby być „Dodawane do sceny realizmu”. W świecie rzeczywistym na kolor obiektu wpływa dużo więcej czynników niż proste nałożenie koloru znane z biblioteki OpenGL. Obiekty, poza tym, że mają jakiś kolor, mogą być matowe lub błyszczące, a nawet świecić własnym światłem. Widziany kolor obiektu może

być inny w jasnym oświetleniu niż w świetle przytłumionym. Znaczenie ma też kolor padającego na obiekt światła. Oświetlony obiekt może mieć też cieniowane powierzchnie, jeżeli oświetlany będzie pod odpowiednim kątem.

Czym jest kolor?

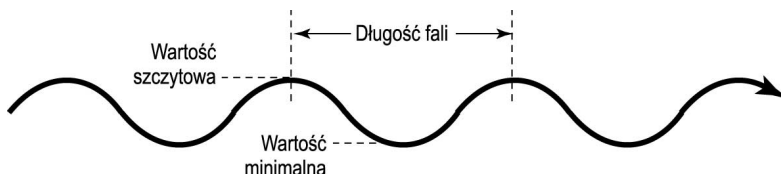
Pomówmy przez chwilę o samych kolorach. W jaki sposób widzimy kolory? Jak są one tworzone w naturze? Teoria kolorów i metody odbierania kolorów przez ludzkie oko bardzo ułatwią nam zrozumienie programowych metod tworzenia barw. Jeżeli ktoś już doskonale zna tajniki teorii kolorów, spokojnie może pominąć ten podrozdział.

Światło jest falą

Kolor jest po prostu falą świetlną o pewnej długości, widoczną dla ludzkiego oka. Każdy, kto w szkole uważał na lekcjach fizyki, zapewne pamięta, że światło jest jednocześnie zarówno falą, jak i cząsteczką. Światło modelowane jest jako fala przemieszczająca się przez przestrzeń, jak fale na wodzie, ale także jako cząsteczki, padające na ziemię jak krople deszczu. Jeżeli komuś ta koncepcja wydaje się pogmatwana, to chyba już rozumie, dlaczego tak niewiele osób studiuje fizykę kwantową.

Światło, jakie widzimy, tak naprawdę jest mieszaną wielu różnych rodzajów światła. Każdy rodzaj światła identyfikowany jest długością fali. Długość fali światła mierzona jest odległością pomiędzy dwiema kolejnymi wartościami szczytowymi, tak jak pokazano to na rysunku 5.1.

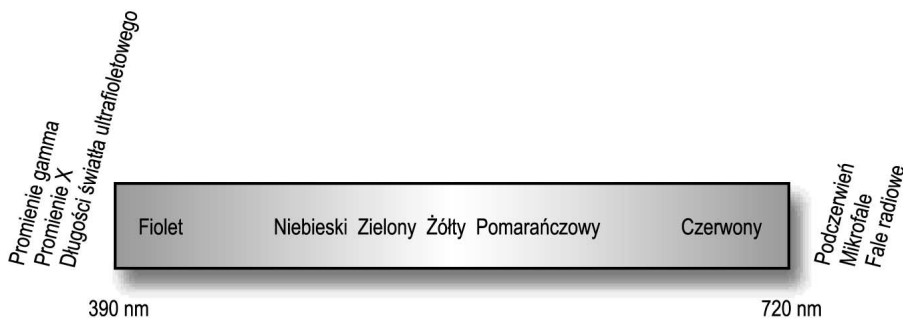
Rysunek 5.1.
Pomiar długości fali świetlnej

Światło widzialne mieści się w zakresie długości fal od 390 nanometrów (miliardowych części metra) dla światła fioletowego, do 720 nanometrów dla światła czerwonego. Ten zakres nazywany jest często *spektrum światła widzialnego*. Z całą pewnością każdy słyszał już określenia *ultrafiolet* i *podczerwień* — opisują one światło niewidzialne dla ludzkiego oka, leżące tuż poza podanym powyżej spektrum. Całe spektrum widzialne zawiera w sobie wszystkie kolory tęczy (tak jak na rysunku 5.2).

Światło jako cząsteczka

Można sobie pomyśleć: „Dobra, panie mądrała, jeżeli kolor jest tylko długością fali światła, a wszystkie możliwe kolory widoczne są w tęczy, to gdzie w takim razie podział się brąz z czekolady, czerń mojej porannej kawy albo biel kartki papieru?” Odpowiedź na te pytania zaczniemy od stwierdzenia, że czerń nie jest kolorem, podobnie jak i biel. Tak

Rysunek 5.2. *Spektrum światła widzialnego*

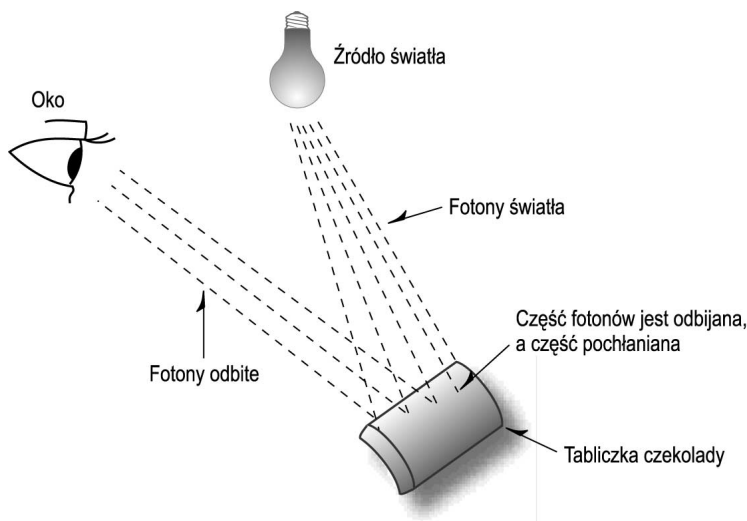
naprawdę czerń jest barkiem jakiegokolwiek koloru, a biel to równomierna kombinacja wszystkich kolorów. Oznacza to, że biały obiekt odbija wszystkie kolory w jednakowy sposób, natomiast obiekt czarny tak samo równo pochłania wszystkie długości fali świetlnej.

Jeżeli chodzi o brąz czekolady, jak również inne kolory, z jakimi spotykamy się w życiu, to rzeczywiście jest on kolorem. Kolory rzeczywiste składają się one z różnych mieszanek „czystych” kolorów widzialnego spektrum, w związku z czym pod względem fizycznym są one kolorami złożonymi. Żeby zrozumieć, jak działa takie mieszanie kolorów, trzeba myśleć o świetle jako o cząsteczkach. Każdy oświetlony obiekt bombardowany jest miliardami, miliardami (tutaj muszę przeprosić Carla Sagana) fotonów, czyli małych cząsteczek światła. Przypomnijmy sobie ten fizyczny hokus-pokus, o którym mówiliśmy wcześniej — każdy foton jest również falą posiadającą pewną długość, czyli konkretny kolor ze spektrum.

Każdy obiekt fizyczny składa się z atomów. Sposób odbicia fotonów od obiektu uzależniony jest od rodzaju atomów, z jakich się on składa, liczby każdego rodzaju atomów, a także ich ułożenia (razem z elektronami) wewnątrz obiektu. Część fotonów jest odbijana, a część pochłaniana (pochłaniane fotony są zamieniane w ciepło). Każdy materiał lub mieszanka materiałów lepiej odbija pewne długości fal niż inne. Zasada ta została przedstawiona na rysunku 5.3.

Rysunek 5.3.

Każdy obiekt odbija część fotonów, a część z nich pochłania

Nasz osobisty wykrywacz fotonów

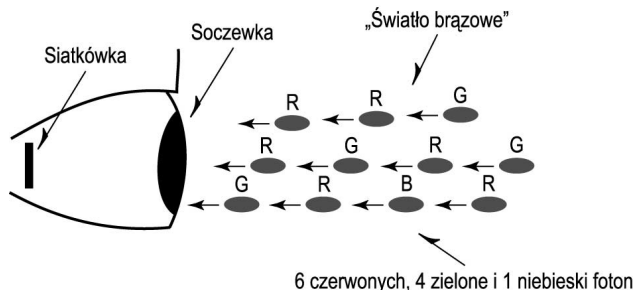
Światło odbite od naszej tabliczki czekolady wpada do naszego oka, gdzie jest interpretowane jako kolor. Miliardy fotonów wpadających do naszego oka skupiane są w jego czarnej części, gdzie siatkówka działa na zasadzie podobnej do kliszy fotograficznej. Miliony komórek siatkówki pobudzanych jest przez uderzające w nie fotony, co powoduje, że do mózgu zaczynają wędrować sygnały nerwowe, które są następnie interpretowane jako światło i kolor. Im więcej fotonów uderza w siatkówkę, tym bardziej pobudzone są jej komórki. Poziom pobudzenia interpretowany jest w mózgu jako jasność światła. Wynika to z prostej zależności — im jaśniejsze jest światło, tym więcej fotonów wpada do naszego oka.

W naszym oku znajdują się trzy rodzaje komórek. Wszystkie reagują na uderzenia fotonów, ale każdy rodzaj najmocniej reaguje na fale o określonej długości. Jedne komórki pobudzone są światłem czerwonym, drugie światłem zielonym, a trzecie światłem niebieskim. Tak więc światło składające się głównie z czerwonych długości fal najbardziej pobudza w siatkówce komórki reagujące na światło czerwone, a mniej pozostałe. Nasz mózg przetwarza takie sygnały, stwierdzając, że widziane światło jest przede wszystkim czerwone. A teraz prosta matematyka — łączenie różnych długości fal świetlnych o odmiennych intensywnościach da nam w wyniku różne mieszanki kolorów. Jeżeli wszystkie fale będą miały identyczną intensywność, to takie światło będziemy odbierać jako białe. Jeżeli natomiast nie zobaczymy żadnych fal świetlnych, to zinterpretujemy ten stan jako czern.

Jak widać, każdy odbierany przez nasze oczy „kolor” jest w rzeczywistości mieszaniną światła z całego widzialnego spektrum. „Sprzętowe” elementy naszego oka wykrywają obrazy na podstawie względnego skupienia i natężenia światła czerwonego, zielonego i niebieskiego. Na rysunku 5.4 przedstawiono sposób, w jaki nasze oko odbiera kolor brązowy, czyli mieszankę 60% fotonów czerwonych, 40% fotonów zielonych i 10% niebieskich.

Rysunek 5.4.

Jak nasze oko widzi „kolor” brązowy

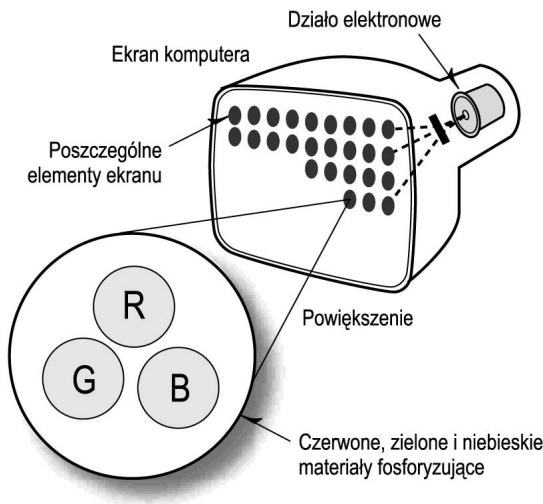
Komputer generatorem fotonów

Skoro wiemy już, jak ludzkie oko rozpoznaje kolory, całkiem rozsądnym wydaje się pomysł komputerowego generowania kolorów poprzez definiowanie oddzielnych intensywności składowych czerwonej, zielonej i niebieskiej. Tak się akurat składa, że monitory komputerów zaprojektowane są w sposób pozwalający im emitować trzy rodzaje światła (zgadnijcie jakie), z których każdy może mieć inną intensywność. W tylnej części

monitora znajduje się działo elektronowe wyrzucające elektrony na tylną część ekranu monitora. Na powierzchni tego ekranu znajdują się materiały fosforyzujące, które w czasie bombardowania strumieniem elektronów zaczynają emitować światło czerwone, zielone lub niebieskie. (No dobra, ale jak w takim razie działają wyświetlacze LCD? Znalezienie odpowiedzi na to pytanie pozostawimy Czytelnikowi jako pracę domową). Te trzy fosforyzujące materiały ułożone są bardzo blisko siebie, tak że razem tworzą jedną barwną plamkę na ekranie (rysunek 5.5).

Rysunek 5.5.

Jak monitor komputerowy generuje kolory

Proszę sobie przypomnieć, jak w rozdziale 2., „Używanie OpenGL”, opisywaliśmy polecenie `glColor` pozwalające na definiowanie kolorów poprzez podanie intensywności składowych czerwonej, zielonej i niebieskiej.

Sprzęt komputerów PC

Był taki czas, kiedy najnowocześniejszą kartą graficzną dla komputerów PC była karta Hercules. Karta pozwalała na tworzenie bitmapowych obrazów o rozdzielczości 720×348 punktów. Jej wadą było to, że każdy z punktów mógł mieć tylko dwa stany: zapalony lub zgaszony. W tym czasie tworzenie bitmapowej grafiki na komputerach PC nie było zadaniem łatwym, choć tworzone były wspaniałe monochromatyczne obrazy — nawet trójwymiarowe!

Jeszcze przed powstaniem kart Hercules dostępne były karty CGA (ang. *Color Graphics Adapter*). Karta powstała razem z pierwszymi komputerami IBM PC mogła obsługiwać rozdzielczość 320×200 pikseli i wyświetlać na ekranie 4 lub 16 kolorów naraz. Dostępna była też wyższa rozdzielczość (640×200) z dwoma kolorami, ale nie była ona tak efektywna, jak w znacznie tańszej karcie Hercules (monitory kolorowe oznaczały znacznie wyższe koszty). Jak na dzisiejsze standardy karta CGA wygląda mizernie. Jej graficzne możliwości prezentowały się nie najlepiej nawet w porównaniu z możliwościami tanich komputerów Commodore 64 i Atari. Ze względu na brak wystarczających rozdzielczości

obrazu karta nie nadawała się do tworzenia grafiki biznesowej ani nawet modelowania. Najczęściej znajdowała zastosowanie w prostych grach i aplikacjach biznesowych, które mogły najwięcej skorzystać na możliwości wyświetlania kolorowego tekstu. Mówiąc ogólnie, trudno było znaleźć dobry powód, żeby kupić tę nietanią wtedy kartę.

Następna rewolucja w grafice komputerów PC nastąpiła, gdy firma IBM zaprezentowała kartę *EGA* (ang. *Enhanced Graphic Adapter*). Udostępniała ona dodatkowe tryby tekstowe, w których możliwe było wyświetlanie większej liczby niż 25 linii kolorowego tekstu, a w trybie graficznym można było uzyskać rozdzielczość 640×350 pikseli w 16 kolorach! Inne poprawki techniczne wyeliminowały problemy z migotaniem obrazu w karcie CGA i umożliwiły tworzenie lepszej i płynniejszej animacji. Od tego momentu gry platformowe, graficzne aplikacje biznesowe, a nawet proste grafiki trójwymiarowe stały się czymś normalnym w świecie komputerów PC. Był to ogromny krok w stosunku do kart CGA, ale grafika w komputerach PC nadal pozostawała w powijakach.

Ostatnim ważnym standardem, jaki wśród komputerów PC wyznaczyła firma IBM była karta *VGA* (skrót ten oznaczał *Vector Graphics Array*, a nie, jak się powszechnie uważa, Video Graphics Adapter). Karta była o wiele szybsza niż EGA, pozwalała stosować 16 kolorów w wysokich rozdzielczościach (640×480), a w mniejszych (320×200) — nawet 265 kolorów, które były wybierane z palety obejmującej ponad 16 milionów kolorów. W ten sposób otwarty został worek z graficznymi aplikacjami dla komputerów PC — nagle możliwe stało się tworzenie niemal fotorealistycznych obrazów, a na rynku pojawiły się programy do śledzenia promieni (*ray trace*), gry trójwymiarowe, oprogramowanie do obróbki zdjęć i inne.

Firma IBM posiadała jeszcze inną, znacznie bardziej zaawansowaną kartę graficzną dla swoich „stacji roboczych” — 8514. Mogła ona wyświetlać obraz o rozdzielczości 1024×768 w 256 kolorach. Według firmy IBM ta karta miała być używana wyłącznie w aplikacjach CAD i naukowych, jednak klienci zawsze będą chcieli czegoś więcej. Była to krótkowzroczność, która firmę IBM kosztowała pozycję ustanawiającego standardy rynku graficznego komputerów PC. Inni dostawcy zaczęli tworzyć karty Super-VGA, które mogły wyświetlać obraz w rozdzielczości 1024×768 i większej w coraz szerszej palecie kolorów. Na początku było to 800×600, później 1024×768 i więcej, początkowo w 256, a później w 32 000 i 65 000 kolorów. Dzisiejsze karty graficzne wyświetlają obrazy o rozdzielczości 1024×768 i większej, stosując 24-bitową paletę kolorów. Takie karty graficzne dostępne są już nawet w najprostszych konfiguracjach komputerów.

To wszystko daje nam naprawdę ogromne możliwości — na przykład tworzenie fotorealistycznej grafiki trójwymiarowej, żeby wymienić tylko jedno zastosowanie. Gdy Microsoft przeniósł bibliotekę OpenGL na system Windows, umożliwił w ten sposób tworzenie wysokiej jakości aplikacji graficznych dla komputerów PC. Jeżeli połączymy wydajność dzisiejszych procesorów z możliwościami kart graficznych wyposażonych w akceleratory grafiki trójwymiarowej, to uzyskamy możliwości, jakie jeszcze kilka lat temu dostępne były wyłącznie na stacjach roboczych wartych setki tysięcy dolarów. A to wszystko za promocyjną cenę komputera w supermarkecie. Dzisiejsze domowe komputery mogą tworzyć zaawansowane symulacje naukowe, gry i dużo, dużo więcej. Już dzisiaj termin *rzeczywistość wirtualna* wydaje się przestarzały jak rakietka Bucka Rogersa, a grafika trójwymiarowa wydaje się nam czymś absolutnie oczywistym.

Tryby graficzne komputerów PC

Systemy operacyjne Microsoft Windows i Apple Macintosh pod dwoma względami zrewolucjonizowały świat grafiki komputerów PC. Po pierwsze, utworzyły najważniejsze graficzne środowiska systemów operacyjnych wykorzystywanych w biznesie, a wkrótce potem również na rynku konsumenckim. Po drugie, znacząco ułatwiły pracę programistów grafiki. Sprzęt graficzny poddany został „wirtualizacji” na poziomie sterowników. Programiści nie muszą już wysyłać poleceń rysujących bezpośrednio do kart graficznych. Korzystają ze specjalnych interfejsów programistycznych (takich jak OpenGL), a sprawami komunikacji ze sprzętem zajmuje się już system operacyjny.

Rozdzielczość ekranu

W dzisiejszych komputerach stosowane są rozdzielczości ekranów od 640×480 do 1600×1200 , a nawet więcej. Najniższe rozdzielczości, takie jak 640×480 uznawane są za odpowiednie dla pewnych zadań graficznych, a osoby z problemami ze wzrokiem stosują te rozdzielczości (często w połączeniu z dużymi monitorami), co ułatwia im pracę z komputerem. Zawsze trzeba mieć na uwadze wielkość okna i ustawienia widoku (rozdział 2.), w którym wyświetlana będzie przestrzeń ograniczająca. Zrównując wielkość rysunku z wielkością okna, bardzo łatwo można dostosowywać się do różnych kombinacji wielkości okna i rozdzielczości ekranu. Dobrze napisane aplikacje wyświetlają mniej więcej taki sam obraz niezależnie od rozdzielczości ekranu. Oczywiście im większa będzie rozdzielczość, tym dokładniejszy obraz powinien zobaczyć użytkownik.

Głębia kolorów

Jeżeli powiększenie rozdzielczości ekranu, czyli liczby dostępnych do rysowania pikseli wpływa na poprawę dokładności i ostrości obrazu, to w podobny sposób zwiększenie liczby dostępnych kolorów powinno poprawiać przejrzystość generowanego obrazu. Obraz wyświetlany przez komputer, który może posługiwać się milionami kolorów, powinien wyglądać o wiele lepiej niż ten sam obraz wyświetlany za pomocą zaledwie 16 kolorów. Pod względem programowym zajmować będziemy się zaledwie trzema głębiami kolorów: 4-bitową, 8-bitową i 24-bitową.

Tryb koloru 4-bitowego

W najgorszym przypadku nasz program będzie musiał działać w zaledwie 16 kolorach — ten tryb nazywany jest 4-bitowym, ponieważ kolor każdego piksela reprezentowany jest za pomocą czterech bitów. Można w nich zapisać wartości od 0 do 15, które będą indeksem w 16-elementowym zbiorze predefiniowanych kolorów (taki ograniczony zbiór kolorów, do których można odwoływać się za pomocą indeksów, nazywany jest *paletą kolorów*). Posiadając zaledwie 16 kolorów, nie mamy zbyt wielkich możliwości tworzenia dokładnego i ostrego obrazu. Najczęściej zupełnie bezpiecznie można całkowicie zignorować tryb 4-bitowy w naszych programach, tym bardziej, że większość najnowszych kart graficznych nie obsługuje już żadnego trybu 4-bitowego koloru.

Tryb koloru 8-bitowego

Tryb koloru 8-bitowego pozwala wyświetlać na ekranie 256 kolorów. Nadal jest to dość poważne ograniczenie, choć poprawa w stosunku do trybu 4-bitowego jest znacząca. Większość akceleratorów graficznych współpracujących z biblioteką OpenGL nie przyspiesza działań na 8-bitowych kolorach, ale stosując rendering programowy można w pewnych warunkach uzyskać satysfakcjonujące wyniki. Największym problemem jest tutaj zbudowanie prawidłowej palety kolorów. Ten temat będziemy krótko omawiać w rozdziale 13., „Wiggle. OpenGL w systemie Windows”.

Tryb koloru 24-bitowego

Dzisiaj możliwie najlepszy obraz uzyskiwany jest w trybie koloru 24-bitowego. W tym trybie kolor każdego piksela definiowany jest za pomocą pełnych 24 bitów, w których każde 8 bitów opisuje intensywność składowej czerwonej, zielonej i niebieskiej ($8+8+8 = 24$). Na ekranie możemy umieścić piksel w dowolnym z ponad 16 milionów kolorów. Dość oczywistą wadą tego trybu jest ilość pamięci, jaka jest potrzebna do zapisania wyglądu ekranów o większych rozdzielczościach (dla rozdzielczości 1024×768 będzie to nieco ponad 2 MB). Poza tym przenoszenie dużych wycinków pamięci również jest wolną operacją, szczególnie jeżeli pracujemy nad szybką animacją. Na całe szczęście dzisiejsze akceleratory graficzne optymalizowane są do działania w tych właśnie trybach kolorów i dostarczane są z wystarczającą ilością wbudowanej pamięci, żeby sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu na pamięć.

Tryby koloru 16- i 32-bitowego

Ze względu na oszczędność pamięci i poprawę wydajności w wielu kartach graficznych stosowane są również różne inne tryby kolorów. W celu poprawy wydajności często używany jest tryb 32-bitowy, który czasami nazywany jest trybem *true color* (prawdziwy kolor). Tak naprawdę w tym trybie nie jest wyświetlanych więcej kolorów niż w trybie 24-bitowym, a poprawa wydajności uzyskiwana jest poprzez ustawianie danych każdego piksela do granicy adresów 32-bitowych. Niestety, w związku z tym marnowanych jest osiem bitów (jeden bajt) dla każdego piksela. W dzisiejszych 32-bitowych komputerach PC budowanych z wykorzystaniem procesorów firmy Intel stosowanie adresów pamięci podzielnych przez 32 pozwala na uzyskanie znacznie lepszych wyników dostępu do pamięci. Nowoczesne akceleratory graficzne również stosują tryb 32-bitowy, w którym pierwsze 24 bity wykorzystane są na zapisanie kolorów RGB, a końcowe 8 bitów stosowane jest do przechowywania wartości kanału alfa. Na temat kanału alfa będziemy mówić więcej w następnym rozdziale.

Innym popularnym trybem jest tryb 16-bitowy, który czasami obsługiwany jest w celu poprawienia efektywności wykorzystania pamięci. Pozwala on nadać każdemu pikselowi jeden z 65 536 kolorów. Ten tryb jest niemal tak samo skuteczny jeżeli chodzi o odwzorowywanie obrazów fotograficznych jak tryb 24-bitowy. Praktycznie trudno odróżnić od siebie obraz wyświetlany w obu tych trybach. To właśnie poprawa wykorzystania pamięci i wzrost prędkości wyświetlania obrazów spowodowały, że tryb ten był bardzo popularny w pierwszych akceleratorach grafiki trójwymiarowej przeznaczonych do gier. Jednak dodatkowe kolory w trybie 24-bitowym bardzo podnoszą jakość obrazu, jeżeli do jego generowania wykorzystywane są operacje cieniowania i mieszania kolorów.

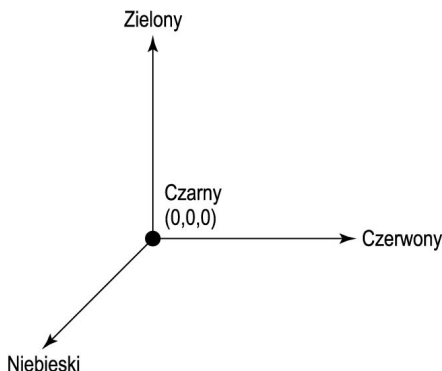
Używanie kolorów w OpenGL

Wiemy już, że biblioteka OpenGL definiuje kolory, określając intensywności składowych: czerwonej, zielonej i niebieskiej. Wiemy też, że nowoczesny sprzęt jest w stanie wyświetlić niemal wszystkie możliwe kombinacje tych składowych albo zaledwie kilka. Jak w takim razie możemy określić potrzebny nam kolor, podając wspomniane trzy składowe?

Sześcian kolorów

Każdy kolor możemy zdefiniować trzema dodatnimi wartościami, dlatego wszystkie dostępne kolory można przedstawić jako pewną przestrzeń nazywaną *przestrzenią kolorów RGB*. Na rysunku 5.6 przedstawiono, jak wygląda taka przestrzeń kolorów w początku układu współrzędnych z osiami kolorów czerwonego, zielonego i niebieskiego. Współrzędne poszczególnych kolorów określane są na tej samej zasadzie jak współrzędne x , y i z . W początku układu współrzędnych intensywność każdej składowej jest równa zero, co oznacza kolor czarny. W komputerach PC wszystkie informacje o kolorze muszą zmieścić się w 24 bitach, co daje 8 bitów na każdą składową. Można więc powiedzieć, że w każdej składowej wartość 255 oznacza pełne nasycenie tej składowej koloru. Oznacza to, że nasz sześcian będzie miał boki o długości 255 jednostek. Dokładnie na przeciwko rogu, w którym panuje czerń $(0,0,0)$, znajduje się róg biały o współrzędnych $(255, 255, 255)$. Wzdłuż każdej z osi, przy wartości 255 znajdują się pełne nasycenia każdego koloru składowego: czerwonego, zielonego i niebieskiego.

Rysunek 5.6.
Początek układu
współrzędnych
koloru RGB

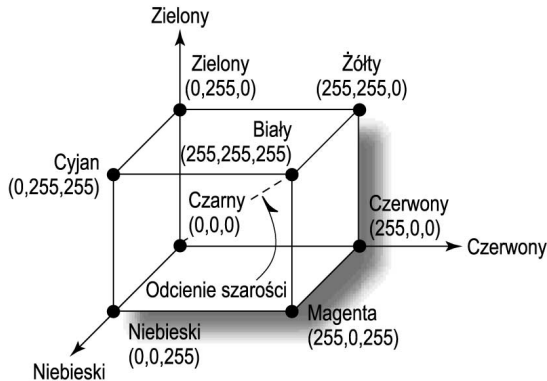

Przedstawiony na rysunku 5.7 „sześcian kolorów”, na swojej powierzchni jak i w swoim wnętrzu zawiera wszystkie możliwe kolory. Na przykład wszystkie możliwe odcienie szarości leżą wewnątrz sześcianu, na linii ukośnej łączącej punkty $(0, 0, 0)$ i $(255, 255, 255)$.

Rysunek 5.8 przedstawia gładko cieniowany sześcian kolorów rysowany w przykładowym programie *CCUBE*. Na powierzchni sześcianu zobaczyć można przejścia kolorów od czerni w jednym rogu, do bieli w przeciwnym. W trzech rogach, odległych od czarnego o 255 jednostek, można zobaczyć kolory czerwony, zielony i niebieski w ich pełnych intensywnościach. Dodatkowo w trzech rogach zobaczyć można kolory żółty, zielono-niebieski (cyan) i fuksyna (magenta), będące kombinacjami kolorów podstawowych. Sześcian kolorów można obracać, aby zobaczyć wszystkie jego strony.

Rysunek 5.7.

Przestrzeń
kolorów RGB

Rysunek 5.8.

Wynik działania
programu CCUBE

Ustalanie koloru rysowania

Przyjrzyjmy się krótko funkcji `glColor`. Jest ona prototypowana następująco:

```
void glColor<x><t>(red, green, blue, alpha);
```

W nazwie funkcji znak `<x>` oznacza liczbę parametrów. Mogą to być trzy parametry oznaczające składowe czerwoną, zieloną i niebieską lub cztery parametry, w których czwarty oznacza składową alfa koloru. Składowa alfa określająca przezroczystość koloru opisana jest dokładniej w dalszej części rozdziału. Na razie będziemy używali trójparametrowej wersji tej funkcji.

Symbol `<t>` w nazwie funkcji określa typ parametrów przyjmowanych przez funkcję. Mogą to być określenia `b` (byte), `d` (double), `f` (float), `i` (int), `s` (short), `ub` (unsigned byte), `ui` (unsigned int) lub `us` (unsigned short). Kolejna wersja funkcji ma na końcu literę `v`. Oznacza ona, że ta wersja funkcji pobiera tablicę zawierającą wszystkie parametry (litera `v` oznacza *vector*, czyli wektor). W podrozdziale „Opisy funkcji” znajduje się dużo dokładniejszy opis funkcji `glColor`.

Większość programów, z jakimi przyjdzie nam się spotykać, wykorzystuje funkcję `glColor3f`, w której intensywność każdej składowej określana jest liczbą z zakresu od 0.0 do 1.0. Jednak dla osób z doświadczeniem w programowaniu w systemie Windows znacznie

łatwiejsze może być użycie funkcji `glColor3ub`. Ta wersja pobiera trzy bajty bez znaku, czyli wartości od 0 do 255. Stosowanie tej funkcji jest bardzo podobne do stosowania makra systemu Windows:

```
glColor3ub(0, 255, 128) = RGB(0, 255, 128)
```

Rzeczywiście, ta metoda może ułatwić dopasowanie kolorów w bibliotece OpenGL do kolorów wykorzystywanych w programie w czasie rysowania niezwiązanego z OpenGL. Mimo to trzeba zaznaczyć, że wewnętrznie biblioteka OpenGL przechowuje dane kolorów jako wartości zmiennoprzecinkowe, więc stosowanie wartości innego typu może spowodować spadek wydajności z powodu koniecznych przekształceń wykonywanych w czasie działania programu. Poza tym w przyszłości może się okazać, że powstaną znacznie pojemniejsze bufony kolorów (tak naprawdę to już zaczynają się pojawiać bufony zapamiętujące wartości zmiennoprzecinkowe), w których przechowywane wartości zmiennoprzecinkowe najdokładniej odwzorują stosowane kolory.

Cieniowanie

Poprzednio podawana definicja funkcji `glColor` mówiła, że ustala ona aktywny kolor rysujący, którym pokrywane są wszystkie obiekty rysowane po wywołaniu tej funkcji. Po omówieniu w poprzednim rozdziale wszystkich obiektów podstawowych biblioteki OpenGL możemy teraz nieco uszczegółowić tę definicję — funkcja `glColor` ustala aktualny kolor rysujący dla wszystkich wierzchołków definiowanych po wywołaniu tej funkcji. W dotychczasowych przykładach rysowaliśmy obiekty tylko w postaci szkieletów, a w ewentualnie wypełnionych obiektach każda powierzchnia miała inny kolor. Jeżeli jednak dla każdego wierzchołka obiektu podstawowego (punktu, linii lub wielokąta) zdefiniujemy inny kolor, to jakiego koloru będzie jego wnętrze?

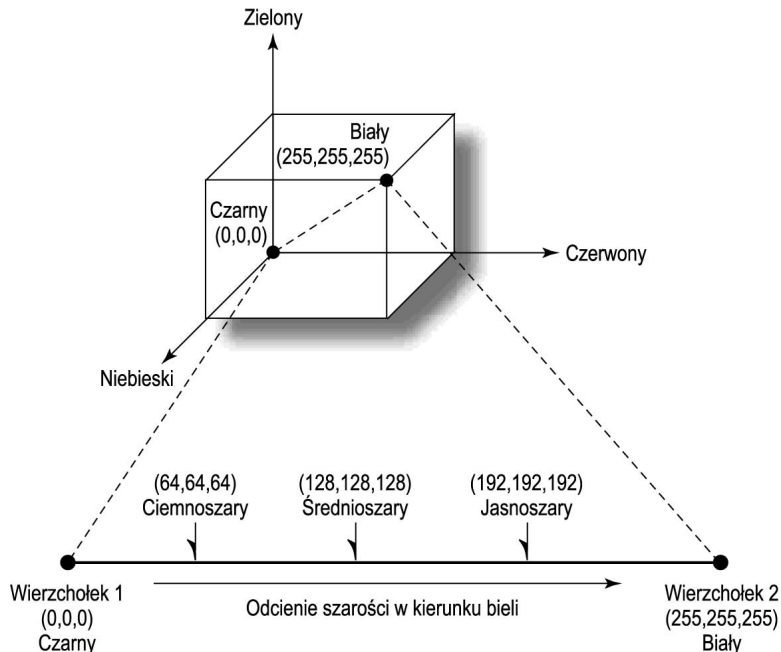
Odpowiedź na to pytanie zaczniemy od punktów. Każdy punkt definiowany jest tylko jednym wierzchołkiem, dlatego jakkolwiek kolor zostanie przydzielony wierzchołkowi, będzie to aktywny kolor punktu. Proste.

Już jednak linia definiowana jest dwoma wierzchołkami, z których każdy może mieć inny kolor. Kolor samej linii tworzony jest przez model cieniowania. Cieniowanie definiowane jest po prostu jako płynne przejście od jednego koloru do drugiego. W przestrzeni kolorów RGB (musimy wrócić do rysunku 5.7) dowolne dwa punkty mogą być połączone linią prostą.

Płynne cieniowanie sprawia, że wzdłuż linii kolory zmieniają się w taki sam sposób jak kolory linii łączącej dwa punkty wewnątrz sześcianu kolorów. Na rysunku 5.9 przedstawiony został sześcian kolorów z zaznaczonymi punktami kolorów białego i czarnego. Poniżej znajduje się linia definiowana dwoma wierzchołkami — jednym białym, a drugim czarnym. Kolory wybierane w czasie rysowania tej linii pokrywają się dokładnie z kolorami leżącymi na prostej łączącej w sześcianie kolorów punkty biały i czarny. W ten sposób powstaje linia, która na początku jest czarna, a w dalszej części jej kolor zmienia się w coraz jaśniejszy szary, aż na końcu osiąga biel.

Rysunek 5.9.

*Rysowanie linii
z kolorami
zmieniającymi się
od czerni do bieli*

Możemy sami wykonać cieniowanie linii, znajdując matematyczne równanie linii łączącej dwa punkty wewnątrz trójwymiarowej przestrzeni kolorów RGB. Później wystarczy przejść w pętli od jednego końca linii do drugiego, sprawdzając po drodze odpowiednie współrzędne w przestrzeni kolorów wyznaczające kolor każdego piksela linii. W wielu dobrych książkach opisujących grafikę komputerową podawane jest wyjaśnienie algorytmu pozwalającego na uzyskanie doskonałych efektów cieniowania, przeniesienia kolorów linii z sześcianu kolorów na ekran komputera i tym podobne. Na szczęście całą tę pracę wykona za nas biblioteka OpenGL.

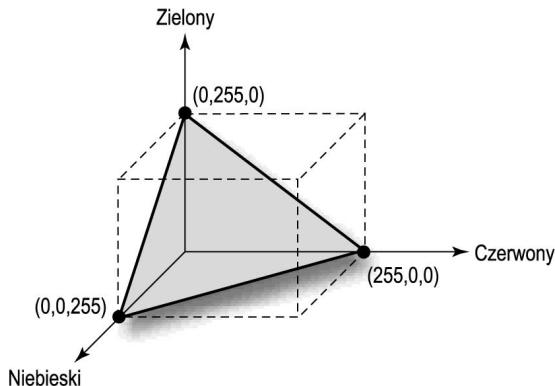
W przypadku wielokątów zadanie cieniowania staje się znacznie trudniejsze. Na przykład trójkąt może być również przedstawiony jako płaszczyzna wewnątrz sześcianu kolorów. Na rysunku 5.10 przedstawiono trójkąt, którego wierzchołkom nadano kolory o pełnym nasyceniu składowych czerwonej, zielonej i niebieskiej. Kod wyświetlający taki trójkąt podany został na listingu 5.1. Pochodzi on z programu *TRIANGLE* znajdującego się na płycie CD dołączonej do tej książki.

Listing 5.1. Rysowanie trójkąta cieniowanego kolorami czerwonym, zielonym i niebieskim

```
// Włączenie gładkiego cieniowania
glShadeModel(GL_SMOOTH);

// Rysowanie trójkąta
glBegin(GL_TRIANGLES);
// Wierzchołek czerwony
glColor3ub((GLubyte)255,(GLubyte)0,(GLubyte)0);
glVertex3f(0.0f,200.0f,0.0f);
```

Rysunek 5.10.
*Trójkąt w przestrzeni
 kolorów RGB*


```
// Wierzchołek zielony - na dole po prawej stronie
glColor3ub((GLubyte)0, (GLubyte)255, (GLubyte)0);
glVertex3f(200.0f, -70.0f, 0.0f);
```

```
// Wierzchołek niebieski - na dole po lewej stronie
glColor3ub((GLubyte)0, (GLubyte)0, (GLubyte)255);
glVertex3f(-200.0f, -70.0f, 0.0f);
glEnd();
```

Ustalanie modelu cieniowania

W pierwszej linii listingu 5.1 ustalamy, że modelem cieniowania stosowanym przez bibliotekę OpenGL będzie cieniowanie gładkie, czyli model omawiany wcześniej. Co prawda jest to ustawienie domyślne, ale i tak lepiej wywoływać tę funkcję — upewniamy się w ten sposób, że wszystko będzie działało zgodnie z założeniami.

Drugim modelem cieniowania, jaki można włączyć funkcją `glShadeModel`, jest `GL_FLAT`, czyli cieniowanie płaskie. *Cieniowanie płaskie* oznacza, że wewnątrz obiektów podstawowych nie są wykonywane żadne obliczenia związane z cieniowaniem. Mówiąc ogólnie, przy włączonym cieniowaniu płaskim kolor całego obiektu podstawowego definiowany jest kolorem ostatniego wierzchołka definiującego ten obiekt. Jedynym wyjątkiem są obiekty podstawowe `GL_POLYGON`. Tutaj kolor obiektu definiuje kolor pierwszego wierzchołka.

Następnie, kod z listingu 5.1 nadaje górnemu wierzchołkowi kolor czerwony, dolnemu prawemu wierzchołkowi — kolor zielony, a dolnemu lewemu — kolor niebieski. Włączone jest cieniowanie gładkie, dlatego wnętrze trójkąta wypełnione jest płynnym przejściem pomiędzy kolorami wierzchołków.

Wynik działania programu *TRIANGLE* pokazany został na rysunku 5.11. Widać na nim płaszczyznę przedstawioną graficznie na rysunku 5.10.

Wielokąty znacznie bardziej złożone od trójkątów również mogą mieć definiowane różne kolory w poszczególnych wierzchołkach. Jednak w ich przypadku logika cieniowania może być już bardzo skomplikowana. Na całe szczęście dzięki bibliotece OpenGL nigdy nie będziemy musieli się o to martwić. Niezależnie od tego, jak złożony wielokąt zdefiniujemy, OpenGL doskonale wycieniuje jego wnętrze, stosując kolory nadane wierzchołkom.

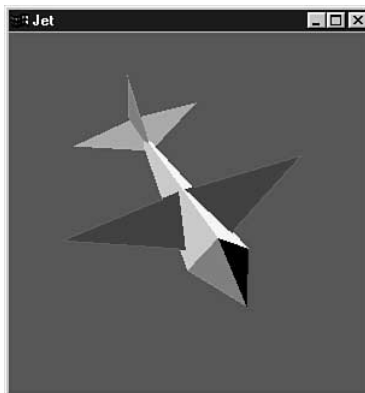
Rysunek 5.11.
Wynik działania
programu TRIANGLE

Kolory w świecie rzeczywistym

W rzeczywistości kolory obiektów nie są niezmiennie, nie są też cieniowaniem pomiędzy kilkoma wartościami RGB. Rysunek 5.12 przedstawia wynik działania programu *JET* znajdującego się na płycie CD. Jest to prosty samolot odrzutowy, poskładany ręcznie z trójkątów za pomocą tych metod, które opisywaliśmy do tej pory. Tak jak i w innych programach z tego rozdziału, możliwe jest obracanie samolotu poprzez naciskanie klawiszy strzałek.

Rysunek 5.12.
Prosty samolot
odrzutowy, zbudowany
z różnokolorowych
trójkątów

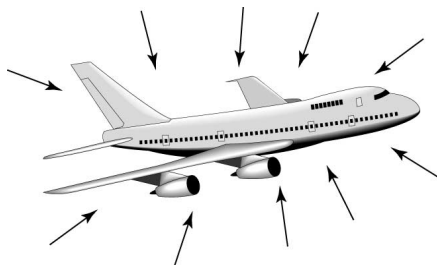
Kolory samolotu zostały tak dobrane, żeby podkreślać jego trójwymiarową strukturę. Nawet pomijając dziwną strukturę trójkątów tworzących samolot, można zauważyć, że nie wygląda on tak jak obiekty rzeczywiste. Załóżmy, że zbudowaliśmy model tego samolotu i każdą z powierzchni pomalowaliśmy odpowiednim kolorem. W zależności od użytej farby model sprawiałby wrażenie błyszczącego lub matowego, a kolor każdej płaskiej powierzchni zmieniałby się wraz ze zmianami kąta patrzenia i padania światła.

Biblioteka OpenGL całkiem dobrze radzi sobie z jak najlepszym odwzorowywaniem rzeczywistego wyglądu obiektów pod względem warunków oświetlenia. Każdy obiekt, o ile nie generuje własnego światła, oświetlany jest trzema rodzajami światła: otaczającym (*ambient*), rozproszonym (*diffuse*) i odbitym (*specular*).

Światło otaczające

Światło otaczające nie pochodzi z żadnego konkretnego kierunku. Posiada ono co prawda źródło, ale promienie światła odbijały się już po całej scenie tyle razy, że światło to całkowicie straciło jakikolwiek kierunek. Wszystkie powierzchnie obiektów znajdujących się w świetle otaczającym są oświetlone równomiernie, niezależnie od kierunku. We wszystkich poprzednich przykładach można zauważyć, że prezentowane obiekty oświetlone są właśnie takim światłem — są pokryte jednakowym kolorem niezależnie od ich położenia i naszego kąta patrzenia. Rysunek 5.13 przedstawia obiekt oświetlony światłem otaczającym.

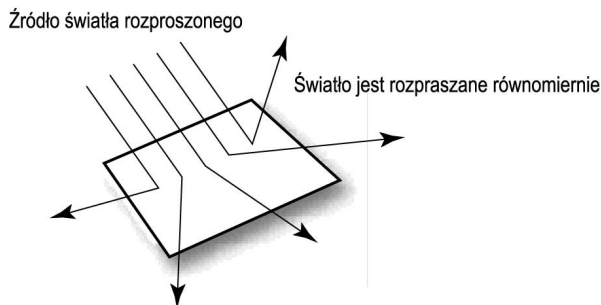
Rysunek 5.13.
*Obiekt oświetlony
wyłącznie światłem
otaczającym*

Światło rozproszone

Światło rozproszone pada na obiekt z określonego kierunku, ale jest na nim rozpraszane we wszystkich kierunkach. Mimo to powierzchnie obiektu oświetlone bezpośrednio będą jaśniejsze od powierzchni ustawionych w stosunku do kierunku padania światła pod pewnym kątem. Dobrym przykładem takiego światła będzie światło jarzeniowe albo światło słoneczne wpadające w południe przez okna. Obiekt pokazany na rysunku 5.14 oświetlany jest światłem rozproszonym.

Rysunek 5.14.
*Obiekt oświetlony
wyłącznie światłem
rozproszonym*

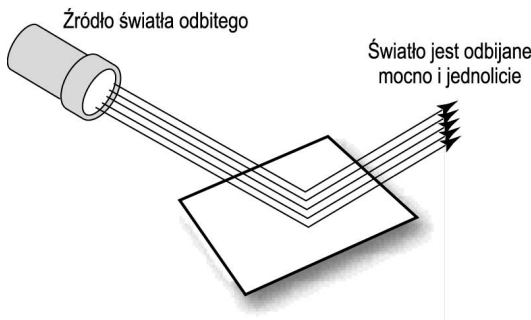

Światło odbite

Jeżeli światło pada na obiekt z pewnego kierunku (podobnie jak światło rozproszone), ale odbijane jest w jednym konkretnym kierunku, to mamy do czynienia ze światłem odbitym. Mocno odbite światło najczęściej powoduje wystąpienie na powierzchni oświetlanej jasnej plamy nazywanej *odbłyskiem* (ang. *specular highlight*). Przykładami światła odbitego mogą być latarka lub słońce. Na rysunku 5.15 można zobaczyć obiekt oświetlony wyłącznie światłem odbitym.

Rysunek 5.15.

Obiekt oświetlony
światłem odbitym

A teraz wszystko razem

Nie istnieje źródło światła, które składałoby się wyłącznie z jednego z opisanych wyżej rodzajów światła. Niemal każde światło składa się natomiast z różnych kombinacji tych rodzajów. Na przykład promień czerwonego lasera laboratoryjnego składa się niemal w całości z czerwonego światła odbitego. Jednak cząsteczki kurzu lub dymu mogą rozpraszając ten promień tak, że będzie on widoczny na całej swojej długości. W ten sposób uwidacznia się składowa światła rozproszenia. Dodatkowo, jeżeli promień będzie jasny, a w pokoju nie będą działały żadne inne źródła światła, to na wszystkich obiektach będzie można zobaczyć delikatną czerwoną poświatę. Jest ona spowodowana bardzo małą składową światła otaczającego obecną w promieniu lasera.

Jak widać, każde źródło światła obecne na scenie musi składać się z trzech składowych oświetlenia: otaczającego, rozproszenia i odbitego. Podobnie jak zwykle kolory każda składowa oświetlenia również definiowana jest składowymi RGBA opisującymi względne intensywności światła czerwonego, zielonego i niebieskiego w każdym rodzaju światła (w opisie koloru światła składowa alfa jest ignorowana). Na przykład, światło wspomnianego czerwonego lasera może być opisywane wartościami składowych podanymi w tabeli 5.1.

Tabela 5.1. Rozkład składowych światła w promieniu czerwonego lasera

	Czerwony	Zielony	Niebieski	Alfa
Odbite	0.99	0.0	0.0	1.0
Rozproszone	0.10	0.0	0.0	1.0
Otoczenia	0.05	0.0	0.0	1.0

Proszę zauważyć, że promień czerwonego lasera nie posiada składowej światła zielonego ani niebieskiego. Ważne jest również to, że każda składowa światła (odbitego, rozproszonego i otoczenia) może przyjmować wartości od 0.0 do 1.0. Można to interpretować w ten sposób, że światło lasera czerwonego będzie miało w pewnych scenach bardzo wysoką wartość składowej światła odbitego, niewielką wartość składowej światła rozproszonego i bardzo małą wartość składowej światła otoczenia. Tam, gdzie będzie padać promień lasera, z pewnością zobaczymy czerwoną plamkę. Poza tym w wyniku panujących w pokoju warunków (dym, kurz itp.), składowa rozproszenia z pewnością pozwoli nam dojrzeć w powietrzu promień lasera. W końcu składowa oświetlenia otoczenia (również

z powodu występujących w powietrzu cząsteczek dymu lub kurzu) niewielką część światła skieruje na elementy wyposażenia pokoju. Bardzo często łączy się składowe oświetlenia rozproszonego i otoczenia ze względu na ich podobną naturę.

Materiały w świecie rzeczywistym

Światło jest tylko jedną częścią równania. W świecie rzeczywistym obiekty mają swoje własne kolory. Wcześniej opisywaliśmy kolor obiektu jako kolor odbitego przez niego światła. Niebieska piłka odbija większość niebieskich fotonów, a pochłania większość pozostałych. Zakładaliśmy wtedy, że światło padające na piłkę zawiera w sobie niebieskie fotony, które mogłyby być odbite i odebrane przez obserwatora. Najczęściej, sceny oświetlane są światłem białym, które jest równomierną mieszanką wszystkich kolorów. Dlatego w świetle białym obiekty ujawniają swoje „naturalne kolory”. Niestety, nie zawsze mamy tak doskonałe warunki. Jeżeli naszą niebieską piłkę umieścimy w ciemnym pokoju i oświetlimy ją światłem żółtym, to dla obserwatora piłka będzie czarna, ponieważ całe żółte światło zostanie pochłonięte przez piłkę, a z braku niebieskich fotonów nic nie będzie się od niej odbijało.

Właściwości materiałów

Korzystając z oświetlenia, nie definiujemy wielokątów, nadając im jakiś kolor, ale raczej przypisując im materiał posiadający pewne właściwości odbłaskowe. Nie mówimy, że wielokąt jest czerwony, ale że jest zbudowany z materiału odbijającego głównie czerwone światło. Nadal możemy powiedzieć, że obiekt ma czerwoną powierzchnię, ale teraz musimy określić jego właściwości odbłaskowe dla światła otoczenia, rozproszenia i odbitego. Materiał może być błyszczący i doskonale odbijać światło odbite, ale jednocześnie pochłaniać większą część światła rozproszenia lub otoczenia. Z drugiej strony materiały matowe mogą pochłaniać wszelkie światło odbite i w żadnych okolicznościach nie mieć błyszczącego wyglądu. Inną właściwością, jaką musimy określić, jest informacja o właściwościach emisji obiektów generujących własne światło, takich jak tylne światła samochodów albo zegarki świecące w ciemnościach.

Dodawanie światła do materiałów

Takie ustawienie parametrów oświetlenia i materiału, żeby uzyskać pożądane efekty, wymaga pewnej praktyki. Nie ma żadnych doskonałych porad, ani ogólnych zasad, do jakich należałoby się stosować. W tym miejscu analiza musi ustąpić miejsca sztuce, a nauka — magii. Biblioteka OpenGL w czasie rysowania każdego obiektu decyduje o kolorze, w jakim będzie rysowany każdy piksel tego obiektu. Sam obiekt ma „kolor” odbłasku, a i źródło światła dysponuje własnymi „kolorami”. W jaki sposób biblioteka określa kolor nadawany pikselom? Stosowane tu zasady nie są trudne, choć wymaga to użycia choćby najprostszego mnożenia (a nauczyciele mówili, że kiedyś się przyda!).

Każdemu wierzchołkowi obiektu podstawowego przepisywana jest wartość koloru RGB wynikająca z iloczynu połączonych efektów oświetlenia obiektu światłem otoczenia, rozproszenia i odbitym przez właściwości odbłaskowe materiału dla światła otoczenia, rozproszenia i odbitego. Efekt pełnego oświetlenia obiektu uzyskiwany jest później poprzez zastosowanie płynnego cieniowania wnętrza wielokątów.

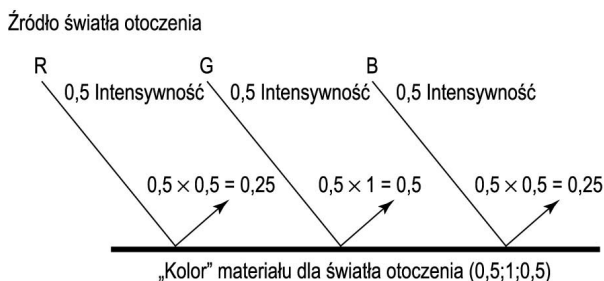
Wyliczanie efektów oświetlenia otoczenia

Wyliczając efekty oświetlenia otoczenia, musimy odłożyć na bok pojęcie koloru i zacząć myśleć wyłącznie o intensywnościach składowych czerwonej, zielonej i niebieskiej. Dla źródła światła otoczenia o połowicznej intensywności wszystkich składowych koloru wartości RGB tego źródła wynoszą (0.5, 0.5, 0.5). Jeżeli to źródło oświetla obiekt, którego właściwości odbłaskowe dla światła otoczenia wynoszą (0.5, 1.0, 0.5), to wynikowy „kolor” składowych tego światła wynosi:

$$(0.5 * 0.5, 0.5 * 1.0, 0.5 * 0.5) = (0.25, 0.5, 0.25)$$

Jest to wynik mnożenia każdej składowej źródła światła otoczenia przez odpowiadające im właściwości odbłaskowe materiału (rysunek 5.16).

Rysunek 5.16.
Wyliczanie koloru oświetlenia otoczenia dla obiektu

Wynika z tego, że składowe koloru określają tylko procent ilości światła, jakie będzie odbijane od obiektu. W naszym przykładzie składowa czerwona światła miała wartość 0.5, a właściwości materiału obiektu powodowały, że była ona odbijana tylko w połowie swojej połowicznej intensywności. Prosta matematyka mówi nam, że pół razy pół to ćwierć, czyli 0.25.

Efekty światła rozproszenia i odbitego

Wyliczenia dla światła otoczenia są jednak wyjątkowo proste. Światło rozproszone również opisywane jest wartościami intensywności RGB, które w taki sam sposób łączą się z właściwościami materiału obiektu. Jednak w tym przypadku światło ma pewien kierunek, dlatego jego intensywność na powierzchni obiektu będzie różna w zależności od kąta padania światła, odległości obiektu od źródła, dowolnego czynnika tłumiącego (na przykład mgły znajdującej się między obiektem a źródłem światła) itp. Dokładnie te same zależności dotyczą również źródeł i intensywności światła odbitego. Efekt netto wartości RGB wyliczany jest w ten sam sposób co dla światła otoczenia, czyli intensywność źródła światła (zmodyfikowana przez kąt padania) mnożona jest przez współczynnik odbłasku

materiału. Na końcu wszystkie trzy składowe koloru łączone są ze sobą, tworząc końcowy kolor obiektu. Jeżeli którakolwiek ze składowych będzie miała w wyniku tych wyliczeń wartość większą od 1.0, to zostanie ograniczona do tej wartości. Nie można przecież mieć intensywności większej od maksymalnej.

Ogólnie, składowe światła otoczenia i rozproszonego mają prawie takie samo działanie w źródłach światła i materiałach, dlatego najbardziej wpływają na efektywny kolor obiektów. Światło odbite i odpowiadające mu właściwości materiału najczęściej są koloru szarego lub białego. Składowa światła odbitego najbardziej zależy od kąta padania, więc miejsca padania światła odbitego najczęściej są białe.

Dodawanie światła do sceny

Może się wydawać, że powyższe wywody są ogromną ilością nagle podanej teorii. Zwolnimy więc i spokojnie przeanalizujemy przykłady kodu koniecznego, jeżeli chcemy stosować oświetlenie sceny. W ten sposób utrwalimy sobie wszystkie podane wyżej informacje, a na dodatek zademonstrujemy kilka nowych funkcji i wymagań mechanizmu światła w bibliotece OpenGL. Następnym kilka przykładów opierać się będzie na programie *JET*. Pierwotna wersja nie stosuje żadnych mechanizmów związanych z oświetleniem i rysuje po prostu trójkąty z włączonym mechanizmem usuwania niewidocznych powierzchni (testowanie głębi). Gdy zakończymy wprowadzać do niego poprawki i zaczniemy obracać samolot, metaliczne powierzchnie naszego odrzutowca będą wspaniale lśnić w słońcu.

Włączenie oświetlenia

Aby nakazać bibliotece OpenGL przeprowadzanie obliczeń związanych z oświetleniem, wystarczy wywołać funkcję `glEnable` z parametrem `GL_LIGHTING`:

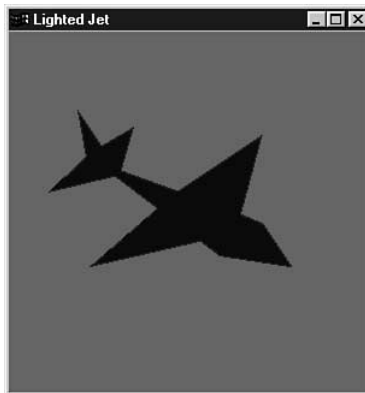
```
glEnable(GL_LIGHTING);
```

Już to proste wywołanie spowoduje, że biblioteka OpenGL w czasie określania kolorów wszystkich wierzchołków sceny będzie stosowała właściwości materiałów i parametry oświetlenia. Niestety, bez sprecyzowania tych właściwości i parametrów nasz obiekt pozostałby ciemny i nieoświetlony tak jak nasz przykładowy samolot z rysunku 5.17. Jeżeli spojrzymy na kod dowolnego z przykładowych programów wywodzących się z programu *JET*, to zobaczymy, że funkcję `SetupRC` wywołujemy zaraz po utworzeniu kontekstu renderowania. W tym właśnie miejscu wykonywane są wszystkie inicjalizacje parametrów oświetlenia.

Konfigurowanie modelu oświetlenia

Pierwszą rzeczą, jaką musimy wykonać zaraz po włączeniu obliczania oświetlenia, to skonfigurowanie modelu oświetlenia. Trzy parametry wpływające na model oświetlenia ustawiane są za pomocą funkcji `glLightModel`.

Rysunek 5.17.
*Nieoświetlony samolot
nie odbija żadnego
światła*

Pierwszym parametrem oświetlenia używanym w naszym następnym przykładzie (program *AMBIENT*) jest `GL_LIGHT_MODEL_AMBIENT`. Pozwala on określić globalne światło otoczenia oświetlające wszystkie obiekty w ten sam sposób ze wszystkich stron. Podany poniżej kod definiuje jasne, białe światło:

```
// Jasne białe światło - pełna intensywność wszystkich wartości RGB
GLfloat ambientLight[] = { 1.0f, 1.0f, 1.0f, 1.0f };

// Włączenie oświetlenia
glEnable(GL_LIGHTING);

// Konfigurujemy model oświetlenia tak, żeby stosował
// światło otoczenia zdefiniowane tablicą ambientLight[]
glLightModelfv(GL_LIGHT_MODEL_AMBIENT, ambientLight);
```

Podana tutaj wersja funkcji `glLightModel` — `glLightModelfv` — w pierwszym parametrze pobiera informację o typie oświetlenia, jakie poddajemy modyfikacjom, a w drugim parametrze pobiera tablicę wartości RGBA opisującą światło. Domyślne wartości RGBA dla globalnego światła otoczenia wynoszą (0.2, 0.2, 0.2, 1.0), co oznacza bardzo przyćmione światło. Pozostałe parametry modelu oświetlenia pozwalają określić, czy oświetlane mają być przednie, tylne czy może obie strony wielokątów oraz metody obliczania oświetlenia światłem odbitym. Więcej informacji o tych parametrach znajduje się w podrozdziale „Opisy funkcji”.

Ustalanie właściwości materiałów

Mamy już źródło światła otoczenia. Musimy teraz ustalić właściwości materiałów, tak żeby nasze wielokąty mogły odbijać to światło, a my — zobaczyć samolot. Istnieją dwie metody ustalania właściwości materiałów. Pierwsza z nich polega na użyciu funkcji `glMaterial` przed zdefiniowaniem każdego wielokąta lub zbioru wielokątów. Przyjrzymy się poniższemu fragmentowi kodu:

```
GLfloat gray[] = { 0.75f, 0.75f, 0.75f, 1.0f };
...
...
glMaterialfv(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE, gray);
glBegin(GL_TRIANGLES);
```

```
glVertex3f(-15.0f, 0.0f, 30.0f);
glVertex3f(0.0f, 15.0f, 30.0f);
glVertex3f(0.0f, 0.0f, -56.0f);
glEnd();
```

Pierwszy parametr funkcji `glMaterialfv` określa, czy definiowane będą właściwości materiału przedniej, tylnej czy może obu stron wielokątów (`GL_FRONT`, `GL_BACK`, `GL_FRONT_AND_BACK`). W drugim parametrze podawana jest właściwość, która będzie zmieniana; w tym przypadku właściwości odbłaskowe dla światła otoczenia i rozproszenia będą takie same. Ostatnim parametrem jest tablica zawierająca wartości RGBA opisujące odbłaskowe właściwości materiału. Wszystkie obiekty podstawowe rysowane po wywołaniu tej funkcji będą miały ustalone przez nią właściwości odbłaskowe aż do momentu ponownego wywołania funkcji `glMaterial`.

W większości przypadków składowe światła otoczenia i rozproszenia są takie same, a jeżeli nie chcemy stosować specjalnych efektów oświetlenia (iskrzenia, rozbłysków), nie musimy definiować żadnych właściwości dla światła odbitego. Mimo to przygotowywanie tablicy kolorów i wywoływanie funkcji `glMaterial` przed rysowaniem każdego wielokąta lub grupy wielokątów może być zajęciem bardzo nużącym.

Jesteśmy więc gotowi na zastosowanie drugiej, lepszej metody ustalania właściwości materiałów — nazywanej *śledzeniem kolorów* (ang. *color tracking*). Dzięki tej metodzie możemy ustalić właściwości materiału już w momencie wywołania funkcji `glColor`. Aby włączyć ten mechanizm, trzeba najpierw wywołać funkcję `glEnable` z parametrem `GL_COLOR_MATERIAL`:

```
glEnable(GL_COLOR_MATERIAL);
```

Następnie funkcją `glColorMaterial` określamy parametry podawane zaraz za wartościami funkcji `glColor`. Na przykład, aby ustawić właściwości materiału dla światła otoczenia i rozproszenia dla przednich stron wielokątów tak, aby śledziły one kolory ustawiane funkcją `glColor`, należy wywołać:

```
glColorMaterial(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE);
```

Teraz podany wyżej fragment kodu ustawiający właściwości materiałów moglibyśmy zmodyfikować następująco. Może to wyglądać na tworzenie większej ilości kodu, ale tak naprawdę oszczędza się w ten sposób wiele linii kodu, co przekłada się na szybsze rysowanie wielu różnokolorowych wielokątów:

```
// Włączenie śledzenia kolorów
glEnable(GL_COLOR_MATERIAL);

// Kolory właściwości materiałów dla światła otoczenia i rozproszenia
// będą śledziły wartości podawane w funkcji glColor
glColorMaterial(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE);
...
glColor3f(0.75f, 0.75f, 0.75f);
glBegin(GL_TRIANGLES);
    glVertex3f(-15.0f, 0.0f, 30.0f);
    glVertex3f(0.0f, 15.0f, 30.0f);
    glVertex3f(0.0f, 0.0f, -56.0f);
glEnd();
```

Na listingu 5.2 podajemy kod, jaki dodany został do funkcji `SetupRC` z przykładowego programu *JET*, w którym ustalamy jasne źródło światła otoczenia, a także właściwości materiałów pozwalające obiektom odbijać światło i w efekcie pojawić się na ekranie. Po zmienialiśmy też kolory samolotu. Teraz różne kolory nadaliśmy poszczególnym sekcjom samolotu, a nie tworzącym go wielokątom. Końcowy wynik (pokazany na rysunku 5.18) nie różni się jednak znacząco od tego, co uzyskaliśmy jeszcze przed włączeniem oświetlenia. Jeżeli jednak zredukujemy światło otoczenia o połowę, to uzyskamy obraz przedstawiony na rysunku 5.19. Aby o połowę obniżyć intensywność oświetlenia, wartości RGBA dla światła otoczenia ustalamy następująco:

```
GLfloat ambientLight[] = { 0.5f, 0.5f, 0.5f, 1.0f };
```

Listing 5.2. *Konfiguracja warunków oświetlenia otoczenia*

```
// Ta funkcja wykonuje wszystkie konieczne inicjalizacje kontekstu renderowania
// Tutaj ustala i inicjalizuje oświetlenie sceny
void SetupRC()
{
    // Wartości światła
    // Jasne białe światło
    GLfloat ambientLight[] = { 1.0f, 1.0f, 1.0f, 1.0f };

    glEnable(GL_DEPTH_TEST);      // Usuwanie powierzchni ukrytych
    glEnable(GL_CULL_FACE);      // Nie będziemy prowadzić obliczeń wnętrza samolotu
    glFrontFace(GL_CCW);         // Wielokąty z nawinięciem przeciwnym do ruchu wskazówek
                                // zegara

    // Oświetlenie
    glEnable(GL_LIGHTING);        // Włączenie oświetlenia

    // Ustalamy, że model oświetlenia będzie stosował światło otoczenia
    // zdefiniowane w tablicy ambientLight []
    glLightModelfv(GL_LIGHT_MODEL_AMBIENT, ambientLight);

    glEnable(GL_COLOR_MATERIAL);  // Włączenie śledzenia kolorów materiałów

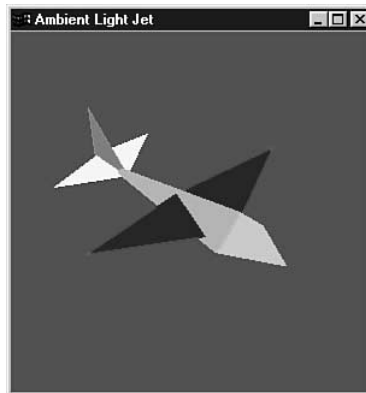
    // Właściwości oświetlenia otoczenia i rozproszenia
    // będą śledzić wartości podawane funkcji glColor
    glColorMaterial(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE);

    // Śliczny jasny błękit
    glClearColor(0.0f, 0.0f, 0.5f, 1.0f);
}
```

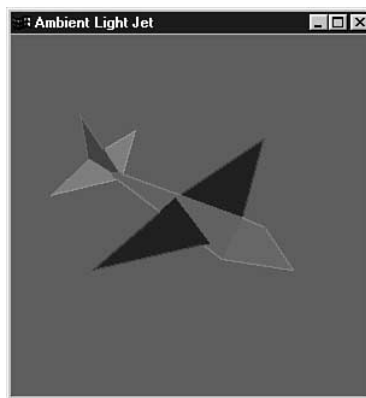
Teraz wiemy już, jak można obniżyć jasność oświetlenia otoczenia tak, aby uzyskać ciemniejszy obraz. Ta właściwość bardzo przydaje się w symulacjach, w których zmierzch zapada stopniowo albo w momentach, gdy zablokowane zostaje główne źródło światła dla sceny, czyli gdy jeden obiekt znajduje się w cieniu drugiego.

Rysunek 5.18.

Wynik działania
przykładowego
programu AMBIENT

Rysunek 5.19.

Wynik działania
przykładowego
programu AMBIENT
po przyciemnieniu
oświetlenia

Używanie źródeł światła

Manipulacje światłem otoczenia z pewnością są użyteczne, ale w większości aplikacji stawiających sobie za zadanie modelowanie świata rzeczywistego konieczne jest zdefiniowanie więcej niż tylko jednego źródła światła. Takie źródła światła, poza różnymi intensywnościami i kolorami, mają również swoje pozycje i kierunki w przestrzeni. Rozmieszczenie takich światel może mieć znaczący wpływ na wygląd naszej sceny.

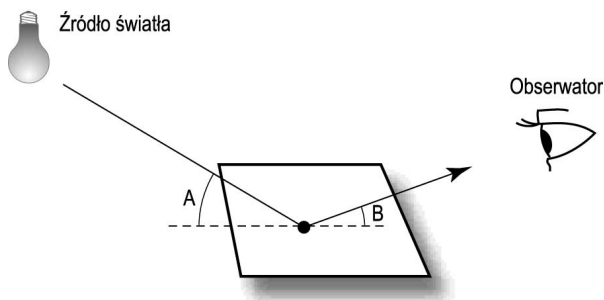
Biblioteka OpenGL pozwala na obsługę przynajmniej ośmiu niezależnych źródeł światła umieszczonych w dowolnych punktach na scenie albo poza przestrzenią widoczną. Możemy umieścić źródło światła w nieskończonej odległości od sceny, tak żeby jego promienie padające na scenę były zawsze równoległe albo umieścić je bardzo blisko, tak żeby promieniowało we wszystkich kierunkach. Możliwe jest też zdefiniowanie światła punktowego o dowolnych charakterystykach, które świeciło by wewnątrz zadanego stożka.

Gdzie jest góra?

Definiując źródło światła, musimy poinformować bibliotekę OpenGL gdzie się ono znajduje i w którym kierunku świeci. Bardzo często źródła światła świecą we wszystkich kierunkach, ale możliwe jest też tworzenie światła kierunkowych. W każdym przypadku na powierzchnię rysowanego obiektu promienie światła (pochodzące z dowolnego źródła innego niż czyste światło otoczenia) padają pod bardzo różnymi kątami. Oczywiście w przypadku światła kierunkowych nie muszą być oświetlane wszystkie wielokąty, z jakich składa się obiekt. Aby określić stopień zacielenia poszczególnych powierzchni obiektu, biblioteka OpenGL musi być w stanie wyliczyć kąt padania promieni światła.

Na rysunku 5.20 wielokąt (kwadrat) oświetlany jest promieniami światła generowanego przez pewne źródło. Promienie te tworzą z powierzchnią pewien kąt (A), a następnie odbijane są pod kątem (B) w kierunku widza (inaczej byśmy go nie zobaczyli). Do wyliczania wynikowego koloru każdego elementu stosowane są odpowiednie kąty padania promieni światła w połączeniu z parametrami oświetlenia i omawianymi wcześniej właściwościami materiałów. Tak się akurat składa, że konstrukcja biblioteki OpenGL wylicza te wartości dla każdego wierzchołka opisującego wielokąt. Dzięki temu, a także dzięki tworzeniu płynnych przejść pomiędzy kolorami poszczególnych wierzchołków, tworzona jest doskonała iluzja oświetlenia. Czary!

Rysunek 5.20.
Światło odbija się od powierzchni pod różnymi kątami

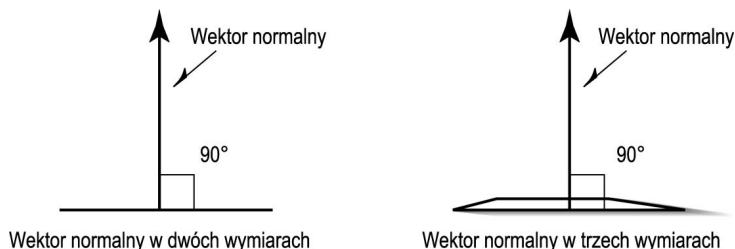
Z punktu widzenia programisty z takimi wyliczeniami oświetlenia wiążą się pewne problemy. Każdy wielokąt tworzony jest jako zbiór wierzchołków będących zaledwie punktami. Na każdy z tych wierzchołków pod pewnym kątem pada promień światła. Ale jak można wyznaczyć kąt pomiędzy punktem a linią (promieniem światła)? Oczywiście z geometrycznego punktu widzenia nie można wyznaczyć kąta pomiędzy punktem a linią umieszczoną w trzech wymiarach, ponieważ w takich warunkach istnieje nieskończona liczba możliwości. Z tego powodu konieczne jest związanie z każdym wierzchołkiem dodatkowej informacji wskazującej kierunek „w górę” wierzchołka, czyli powierzchni wielokąta.

Normalne powierzchni

Linia prowadzona od wierzchołka w kierunku górnym, pod kątem prostym w stosunku do pewnej wyimaginowanej powierzchni (lub naszego wielokąta) nazywana jest *wektorem normalnym*. Termin wektor normalny może kojarzyć się z rozmowami, jakie prowadzą między sobą bohaterowie serialu StarTrek, ale oznacza on po prostu linię prostopadłą

do rzeczywistej lub wyimaginowanej powierzchni. Wektor jest linią wskazującą w pewnym kierunku, a słowo *normalny*, to inne określenie na „prostopadły”, czyli ustawiony pod kątem 90° . Bardzo lubią stosować je jajogłowi — jakby *prostopadły* nie było dość paskudnym słowem! Podsumowując — wektor normalny to linia wskazująca kierunek ustawiony pod kątem 90° w stosunku do powierzchni wielokąta. Na rysunku 5.21 przedstawiono przykłady wektorów normalnych w dwóch i trzech wymiarach.

Rysunek 5.21.
*Wektor normalny
w dwóch i trzech
wymiarach*

Powstaje tutaj pytanie, dlaczego musimy definiować wektor normalny dla każdego wierzchołka w wielokącie. Dlaczego nie możemy zdefiniować pojedynczego wektora dla wielokąta i stosować go we wszystkich jego wierzchołkach? Oczywiście, że możemy i w kilku pierwszych przykładach będziemy tak robić. Czasami jednak nie będziemy chcieli, żeby wektory normalne były dokładnie prostopadłe do powierzchni wielokąta. Z pewnością każdy zauważył, że nie wszystkie powierzchnie są płaskie! Można tworzyć przybliżenia takich powierzchni, stosując płaskie wielokąty, ale powstają w ten sposób kanciaste powierzchnie o wielu fasetach. Później omawiać będziemy techniki pozwalające na tworzenie iluzji łagodnych krzywizn za pomocą „wykręconych” wektorów normalnych (kolejne czary!). Ale zacznijmy od początku...

Definiowanie normalnej

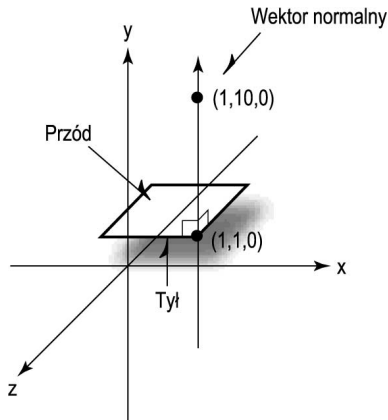
Aby zobaczyć, jak definiuje się normalną dla wierzchołka, spójrzmy na rysunek 5.22, na którym znajduje się płaszczyzna umieszczona w przestrzeni trójwymiarowej ponad płaszczyzną xz . Staraliśmy się jak najbardziej uprościć ten rysunek, aby zademonstrować pojęcie normalnej. Proszę zauważyć linię biegnącą przez wierzchołek $(1, 1, 0)$ prostopadłą do płaszczyzny. Jeżeli wybierzemy na tej linii dowolny inny punkt, na przykład $(1, 10, 0)$, to linia od pierwszego punktu do drugiego będzie naszym wektorem normalnym. Drugi z podanych punktów określa, że kierunek normalnej wskazuje w górę osi y . W ten sposób określana jest też przednia i tylna strona wielokąta, ponieważ wektor normalny wskazuje też przednią stronę powierzchni.

Jak widać, drugi punkt podawany jest jako liczba jednostek w osi x , y i z , opisujących pewien punkt na wektorze normalnym wychodzącym z wierzchołka. Zamiast podawać dwa punkty dla każdego wektora normalnego, możemy odjąć współrzędne wierzchołka od współrzędnych tego drugiego punktu, a otrzymamy trzy wartości współrzędnych określających odległość drugiego punktu od wierzchołka w osi x , y i z . W naszym przykładzie byłoby to:

$$(1, 10, 0) - (1, 1, 0) = (1 - 1, 10 - 1, 0 - 0) = (0, 9, 0)$$

Rysunek 5.22.

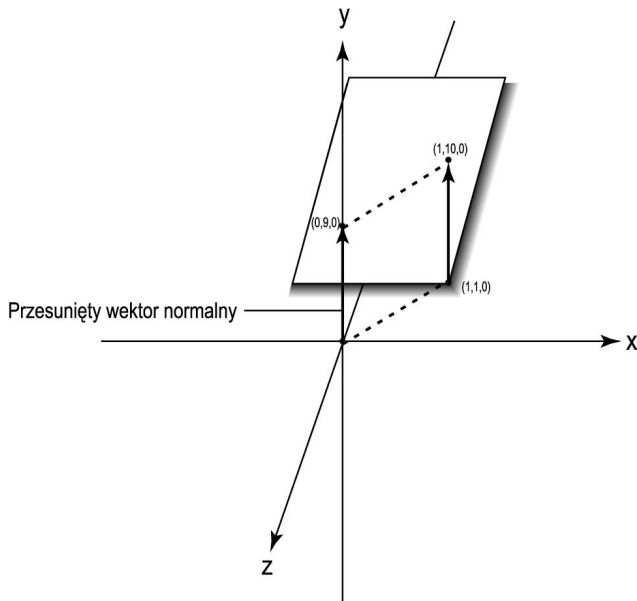
*Wektor normalny
oddalający się
prostopadle
od płaszczyzny*

Na powyższy przykład można spojrzeć jeszcze inaczej. Jeżeli wierzchołek zostanie przesunięty do początku układu współrzędnych, to punkt wyznaczony przez powyższe odejmowanie nadal będzie określał kierunek wektora normalnego w stosunku do powierzchni. Na rysunku 5.23 przedstawiony został wektor przesunięty w ten właśnie sposób.

Rysunek 5.23.

*Przesunięty wektor
normalny*

Wektor jest wielkością kierunkową informującą bibliotekę OpenGL o kierunku, w jakim ustawione są wierzchołki (lub wielokąty). Poniższy fragment kodu pochodzi z naszego przykładowego programu *JET* i przedstawia określanie wektora normalnego dla jednego z trójkątów.

```
glBegin(GL_TRIANGLES);
glNormal3f(0.0f, -1.0f, 0.0f);
glVertex3f(0.0f, 0.0f, 60.0f);
glVertex3f(-15.0f, 0.0f, 30.0f);
glVertex3f(15.0f, 0.0f, 30.0f);
glEnd();
```

Nawinięcie wielokątów

Proszę przyjrzeć się kolejności definiowania wierzchołków trójkąta pochodzącego z samolotu. Jeżeli będziemy się mu przyglądać od strony wskazywanej przez wektor normalny, to wierzchołki będą układać się w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara. Nazywane jest to *nawinięciem wielokąta*. Domyślnie przodem wielokąta określa się tę stronę, po której wierzchołki układają się właśnie w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara.

Funkcja `glNormal3f` pobiera w parametrach trzy współrzędne określające wektor normalny wskazujący kierunek prostopadły do powierzchni trójkąta. W tym przykładzie normalne wszystkich trzech wierzchołków mają dokładnie taki sam kierunek wskazujący w dół ujemnych wartości osi y . Jest to bardzo prosty przykład, ponieważ cały trójkąt leży w płaszczyźnie xz ; jest on po prostu wycinkiem brzucha samolotu. Jak będzie można zobaczyć później, często będziemy musieli określać inne wektory normalne dla każdego wierzchołka wielokąta.

Perspektywa definiowania wektora normalnego dla każdego wierzchołka wielokąta może być nieco przerażająca, szczególnie że wiele powierzchni nie leży dokładnie na jednej z głównych płaszczyzn. Bez obaw! Szybko podamy przydatną funkcję, z której możemy korzystać cały czas do wyliczania wektorów normalnych.

Normalne jednostkowe

W czasie gdy biblioteka OpenGL będzie „odprawiać swoje czary”, wszystkie wektory normalne muszą zostać zamienione w normalne jednostkowe. Normalna jednostkowa jest zwykłym wektorem normalnym o długości 1. Normalna przedstawiona na rysunku 5.23 ma długość 9 jednostek. Długość każdej normalnej można uzyskać, podnosząc do kwadratu wartość każdej współrzędnej, sumując wyniki, a następnie wyciągając z tej sumy pierwiastek kwadratowy. Jeżeli teraz podzielimy każdą składową wektora normalnego przez tę długość, to otrzymamy identycznie skierowany wektor, ale o długości równej 1. W tym przypadku nasz nowy wektor normalny będzie określany współrzędnymi $(0, 1, 0)$. Proces ten nazywany jest *normalizacją*. Tak więc dla potrzeb obliczeń oświetlenia, wszystkie wektory normalne muszą zostać znormalizowane. Świetny żargon!

Możemy nakazać bibliotece OpenGL wykonywanie normalizacji wszystkich wektorów normalnych. Trzeba tylko wywołać funkcję `glEnable` z parametrem `GL_NORMALIZE`:

```
glEnable(GL_NORMALIZE);
```

Z tą metodą wiążą się jednak pewne spadki wydajności. Znacznie lepszym wyjściem jest od razu wyliczyć znormalizowany wektor normalny, niż zlecać bibliotece OpenGL wykonywanie tego zadania.

Trzeba zaznaczyć, że wywołanie funkcji `glScale` również będzie wpływać na długość naszego wektora normalnego. Jeżeli będziemy jednocześnie stosować funkcję `glScale` i mechanizmy oświetlenia, to możemy uzyskać różne niepożądane efekty. Po zdefiniowaniu dla jakiegoś obiektu wszystkich normalnych jednostkowych i w użyciu funkcji skalującej ze stałym współczynnikiem skalowania (skalowanie jest takie samo we wszystkich kierunkach), to możemy zamiast parametru `GL_NORMALIZE` zastosować nowy (wprowadzony w wersji 1.2 biblioteki) parametr `GL_RESCALE_NORMALS`. Parametr ten włączany jest prostym wywołaniem:

```
glEnable(GL_RESCALE_NORMALS);
```

W ten sposób informujemy bibliotekę OpenGL, że nasze normalne nie mają jednostkowej długości, ale można je przeskalować o dokładnie taką samą wartość, żeby osiągnęły długość jednostkową. Biblioteka OpenGL sprawdza to, kontrolując macierz model-widok. W efekcie musimy wykonać mniej operacji matematycznych niż w innych przypadkach.

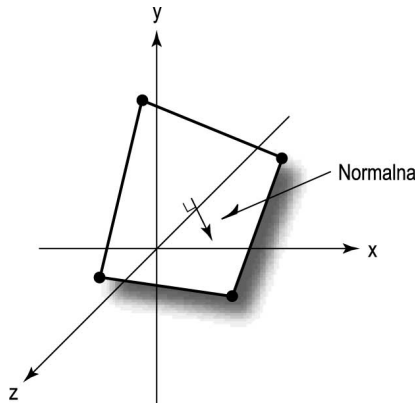
Ze względu na to, że najlepszym rozwiązaniem jest podanie bibliotece OpenGL już znormalizowanych wektorów, w bibliotece *glTools* dostępna jest funkcja pobierająca dowolny wektor i poddająca go normalizacji:

```
void gltNormalizeVector(GLTVector vNormal);
```

Znajdowanie normalnej

Na rysunku 5.24 przedstawiony został kolejny wielokąt, który nie leży w całości na żadnej z płaszczyzn osiowych. Teraz znalezienie wektora normalnego do powierzchni wielokąta nie jest już tak oczywiste, potrzebujemy więc prostego sposobu na wyliczenie wektora normalnego dla dowolnego wielokąta w przestrzeni trójwymiarowej.

Rysunek 5.24.
*Nietrywialny problem
szukania wektora
normalnego*

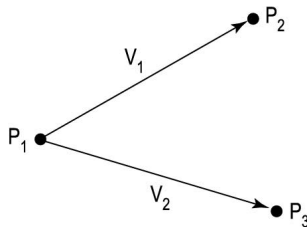
Biorąc trzy punkty leżące na płaszczyźnie dowolnego wielokąta, można w prosty sposób wyliczyć normalną do tej płaszczyzny. Rysunek 5.25 przedstawia trzy punkty — $P1$, $P2$ i $P3$ — których można użyć do zdefiniowania dwóch wektorów: wektora $V1$ od punktu $P1$ do punktu $P2$ i wektora $V2$ od punktu $P1$ do punktu $P3$. Dwa wektory w przestrzeni definiują płaszczyznę (a na płaszczyźnie definiowanej przez te dwa wektory leży nasz wielokąt). Jeżeli teraz wykonamy iloczyn wektorowy tych dwóch wektorów (w matematyce zapisuje się to jako $V1 \times V2$), to wynikowy wektor będzie prostopadły do naszej płaszczyzny. Rysunek 5.26 przedstawia wektor $V3$ będący wynikiem iloczynu wektorowego wektorów $V1$ i $V2$.

I znowu biblioteka *glTools* zawiera w sobie funkcję wyliczającą wektor normalny na podstawie trzech punktów wielokąta:

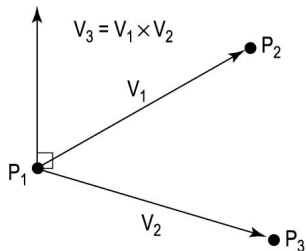
```
void gltGetNormalVector(GLTVector vP1, GLTVector vP2, GLTVector vP3,  
    GLTVector vNormal);
```

Rysunek 5.25.

Dwa wektory definiowane przez trzy punkty leżące na płaszczyźnie

Rysunek 5.26.

Wektor normalny będący iloczynem wektorowym dwóch wektorów

Aby skorzystać z tej funkcji, trzeba przekazać jej trzy wektory (każdy będący tablicą trzech wartości typu float) opisujące punkty naszego trójkąta (muszą być podawane z nawinięciem przeciwnym do ruchu wskazówek zegara) oraz tablicę dodatkowego wektora, do której zostaną wpisane wartości wektora normalnego.

Konfigurowanie źródła

Znamy już teraz zasady, jakich trzeba przestrzegać w czasie tworzenia wielokątów, tak aby mogły na nie oddziaływać źródła światła. Nadszedł czas włączenia światła! Na listingu 5.3 można zobaczyć kod funkcji `SetupRC` pochodzącej z przykładowego programu *LITJET*. W czasie konfigurowania sceny tworzone jest w nim źródło światła i umieszczane po lewej górnej stronie, nieco za obserwatorem. Składowym światła otoczenia i rozproszonego w źródle `GL_LIGHT0` nadawane są intensywności zdefiniowane w tablicach `ambientLight[]` i `diffuseLight[]`. W efekcie powstaje źródło delikatnego światła białego:

```
GLfloat ambientLight[] = { 0.3f, 0.3f, 0.3f, 1.0f };
GLfloat diffuseLight[] = { 0.7f, 0.7f, 0.7f, 1.0f };
...
...
// Konfiguracja i włączenie światła numer 0
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_AMBIENT, ambientLight);
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_DIFFUSE, diffuseLight);
```

Listing 5.3. Konfiguracja oświetlenia i kontekstu renderowania w programie LITJET

```
// Ta funkcja wykonuje wszystkie konieczne inicjalizacje kontekstu renderowania,
// a także konfiguruje i inicjalizuje oświetlenie sceny
void SetupRC()
{
    // Współrzędne i wartości oświetlenia
    GLfloat ambientLight[] = { 0.3f, 0.3f, 0.3f, 1.0f };
    GLfloat diffuseLight[] = { 0.7f, 0.7f, 0.7f, 1.0f };
```

```

glEnable(GL_DEPTH_TEST);           // Usuwanie ukrytych powierzchni
glFrontFace(GL_CW);                // Wielokąty z nawinięciem przeciwnym do ruchu
                                   ↻ wskazówek zegara
glEnable(GL_CULL_FACE);            // Nie będziemy prowadzić obliczeń wnętrza samolotu

// Włączenie oświetlenia
glEnable(GL_LIGHTING);

// Konfiguracja i włączenie światła numer 0
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_AMBIENT, ambientLight);
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_DIFFUSE, diffuseLight);
glEnable(GL_LIGHT0);

// Włączenie śledzenia kolorów
glEnable(GL_COLOR_MATERIAL);

// Właściwości oświetlenia otoczenia i rozproszenia
// będą śledzić wartości podawane funkcji glColor
glColorMaterial(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE);

// Jasnoniebieskie tło
glClearColor(0.0f, 0.0f, 1.0f, 1.0f);
}

```

Na koniec światło `GL_LIGHT0` zostaje włączone:

```
glEnable(GL_LIGHT0);
```

Pozycja światła ustalana jest wewnątrz kodu funkcji `ChangeSize`:

```

GLfloat lightPos[] = { -50.0f, 50.0f, 100.0f, 1.0f };
...
...
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_POSITION, lightPos);

```

W powyższych wierszach w tablicy `lightPos[]` zapisywana jest pozycja źródła światła. Ostatnia wartość w tej tablicy to `1.0`, co oznacza, że źródło światła zlokalizowane jest w podanych współrzędnych. Gdybyśmy podali tam wartość `0.0`, oznaczałoby to, że źródło światła znajduje się w nieskończonej odległości od sceny, a w tablicy podany jest wektor kierunku, z którego będą padały promienie. Później powiemy nieco więcej na ten temat. Światła są podobne do obiektów geometrycznych pod tym względem, że możemy je przemieszczać za pomocą macierzy model-widok. Umieszczając światło w momencie wykonywania przekształcenia punktu widzenia, zyskujemy pewność, że będzie ono ustawione prawidłowo, niezależnie od późniejszych przekształceń geometrii.

Ustalanie właściwości materiałów

Proszę zauważyć, że na listingu 5.3 włączany jest mechanizm śledzenia kolorów. Jest on też konfigurowany tak, że śledzeniu podlegają właściwości odbłasku światła otoczenia i rozproszenia dla przednich powierzchni wielokątów. Dokładnie tak samo postępowaliśmy w przykładowym programie *AMBIENT*:

```
// Włączenie śledzenia kolorów
glEnable(GL_COLOR_MATERIAL);

// Właściwości oświetlenia otoczenia i rozproszenia
// będą śledzić wartości podawane funkcji glColor
glColorMaterial(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE);
```

Definiowanie wielokątów

W związku z obsługą nowego modelu oświetlenia kod renderujący znany z dwóch pierwszych przykładowych programów *JET* musiał zostać znacząco przebudowany. Na listingu 5.4 przedstawiono wycinek kodu pochodzący z funkcji `RenderScene` z programu *LITJET*.

Listing 5.4. Przykładowy kod ustalający kolor oraz wyliczający wektory normalne wielokątów

```
GLTVector vNormal; // Przechowuje wyliczone wektory normalne
...
...
// Ustalenie koloru materiału
glColor3ub(128, 128, 128);
glBegin(GL_TRIANGLES);
    glNormal3f(0.0f, -1.0f, 0.0f);
    glNormal3f(0.0f, -1.0f, 0.0f);
    glVertex3f(0.0f, 0.0f, 60.0f);
    glVertex3f(-15.0f, 0.0f, 30.0f);
    glVertex3f(15.0f, 0.0f, 30.0f);

// Wierzchołki tego panelu
{
    GLTVector vPoints[3] = {{ 15.0f, 0.0f, 30.0f},
                           { 0.0f, 15.0f, 30.0f},
                           { 0.0f, 0.0f, 60.0f}};

// Wyliczenie wektora normalnego dla tego wielokąta
glGetNormalVector(vPoints[0], vPoints[1], vPoints[2], vNormal);
glNormal3fv(vNormal);
glVertex3fv(vPoints[0]);
glVertex3fv(vPoints[1]);
glVertex3fv(vPoints[2]);
}

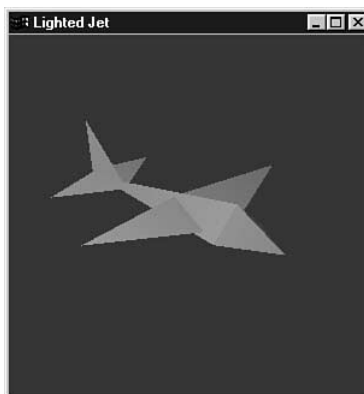
{
    GLTVector vPoints[3] = {{ 0.0f, 0.0f, 60.0f },
                           { 0.0f, 15.0f, 30.0f },
                           { -15.0f, 0.0f, 30.0f }};

    glGetNormalVector(vPoints[0], vPoints[1], vPoints[2], vNormal);
    glNormal3fv(vNormal);
    glVertex3fv(vPoints[0]);
    glVertex3fv(vPoints[1]);
    glVertex3fv(vPoints[2]);
}
```

Wartość wektora normalnego wyliczamy za pomocą funkcji `glGetNormalVector` pochodzącej z biblioteki *glTools*. Poza tym właściwości materiałów będą ustalone zgodnie z kolorami podawanymi funkcji `glColor`. Można też zauważyć, że trójki wierzchołków definiujących trójkąty nie są zamykane między funkcjami `glBegin` i `glEnd`. Wystarczyło raz określić, że będziemy definiować trójkąty, a do momentu wywołania funkcji `glEnd` każda kolejna trójka wierzchołków będzie wykorzystywana jako definicja nowego trójkąta. Jeżeli będziemy definiować duże ilości wielokątów, to ta technika może bardzo podnieść wydajność naszego programu poprzez wyeliminowanie niepotrzebnych wywołań funkcji i konfigurowania kolejnych wielokątów.

Na rysunku 5.27 przedstawiono wynik działania programu *LITJET*. Samolot nie jest już różnokolorowy, ale pokryty jest jednolitą jasnoszarą barwą. Kolor został zmieniony w ten sposób, aby uwidocznić wpływ oświetlenia na powierzchnie samolotu. Mimo że wszystkie powierzchnie samolotu mają ten sam „kolor”, to jednak możemy wyróżnić wszystkie jego elementy. Obracając samolot klawiszami strzałek, możemy zobaczyć zmiany odcieni poszczególnych powierzchni i sprawdzić wpływ, jaki oświetlenie ma na nie pod różnymi kątami.

Rysunek 5.27.
Wynik działania
programu *LITJET*

Najbardziej oczywistą metodą poprawienia wydajności tego kodu jest wcześniejsze wyliczenie wszystkich wektorów normalnych i późniejsze wykorzystanie ich w funkcji `RenderScene`. Zanim ktokolwiek zacznie drążyć ten temat, powinien najpierw przeczytać w rozdziale 11., „Wszystko o potokach — szybkie przekazywanie geometrii” informacje o listach wyświetlania i tablicach wierzchołków. Umożliwiają one zapisywanie wyliczonych wartości nie tylko wektorów normalnych, ale również danych wielokątów. Proszę pamiętać, że te przykłady były wyłącznie demonstracją pojęć i z pewnością nie stanowią najefektywniejszego rozwiązania.

Efekty świetlne

Światło otoczenia i rozproszone stosowane w programie *LITJET* są całkowicie wystarczające, aby uzyskać efekt oświetlenia. W zależności od kąta padania promieni światła poszczególne powierzchnie samolotu cieniowane są w różny sposób. W czasie gdy samolot się obraca, kąty te ulegają ciągłym zmianom, a my możemy obserwować zmiany oświetlenia i na tej podstawie określić położenie źródła światła.

Do tej pory ignorowaliśmy jednak składową światła skupienia w źródłach światła, jak również odpowiadającą jej składową właściwości materiału. Co prawda efekty oświetlenia są wyliczane, ale kolory powierzchni samolotu są raczej matowe. Światło otoczenia i rozproszone i odpowiadające im właściwości materiałów są wystarczające w czasie modelowania obiektów z gliny, drewna, tektury, tkaniny i innych matowych materiałów. Jednak samolot składa się głównie z powierzchni metalizowanych, którym przydałoby się nieco połysku.

Odblaski

Właściwości materiału i światła odbitego nadają naszym materiałom wymaganego połysku. Ma on wybielający wpływ na kolory obiektu, co może doprowadzić do powstania odbłyśków, jeżeli kąt padania światła na powierzchnię będzie odpowiedni w stosunku do pozycji obserwatora. Odblask powstaje wtedy, kiedy niemal całe światło padające na powierzchnię odbijane jest w stronę obserwatora. Dobrym przykładem takiego odbłyску jest jasna plama na powierzchni, leżącej w słońcu, czerwonej piłki.

Światło odbite

Do źródła światła można bardzo łatwo dodać składową światła odbitego. Poniżej przedstawiono kod konfigurujący oświetlenie pochodzący z programu *LITJET*, w którym dodano instrukcje konfigurujące składową światła odbitego:

```
// Współrzędne i wartości oświetlenia
GLfloat ambientLight[] = { 0.3f, 0.3f, 0.3f, 1.0f };
GLfloat diffuseLight[] = { 0.7f, 0.7f, 0.7f, 1.0f };
GLfloat specular[] = { 1.0f, 1.0f, 1.0f, 1.0f };
...
// Włączenie oświetlenia
glEnable(GL_LIGHTING);

// Konfiguracja i włączenie światła numer 0
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_AMBIENT, ambientLight);
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_DIFFUSE, diffuseLight);
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_SPECULAR, specular);
glEnable(GL_LIGHT0);
```

W tablicy `specular[]` zdefiniowana została bardzo jasna składowa białego światła odbitego. Chcemy w ten sposób zasymulować jasne światło słoneczne. Poniższą linią dodajemy do źródła światła `GL_LIGHT0` przygotowaną wcześniej składową światła odbitego:

```
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_SPECULAR, specular);
```

Jeżeli byłaby to jedyna zmiana, jaką wprowadzilibyśmy do programu *LITJET*, to wygląd wyświetlanego samolotu nie zmieniłby się ani trochę. Po prostu nie zdefiniowaliśmy jeszcze żadnych właściwości odbłaskowych materiału samolotu.

Współczynnik odbicia

Uzupełnienie właściwości materiału o współczynnik odbicia jest niemal tak proste jak uzupełnienie źródła światła o składową światła odbitego. Poniższy fragment kodu pochodzi z programu *LITJET* i ponownie został zmodyfikowany tak, aby dodać do właściwości materiału informację o współczynniku odbicia światła odbitego:

```
// Współrzędne i wartości oświetlenia
GLfloat specref[] = { 1.0f, 1.0f, 1.0f, 1.0f };
...
// Włączenie śledzenia kolorów
glEnable(GL_COLOR_MATERIAL);

// Właściwości oświetlenia otoczenia i rozproszenia
// będą śledzić wartości podawane funkcji glColor
glColorMaterial(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE);

// Od tego momentu wszystkie materiały uzyskają połysk
// i będą doskonale odbijały światło odbite
glMaterialfv(GL_FRONT, GL_SPECULAR, specref);
glMateriali(GL_FRONT, GL_SHININESS, 128);
```

Tak jak poprzednio włączamy mechanizm śledzenia kolorów, aby właściwości odbijania światła otoczenia i rozproszonego były zgodne z aktualnym kolorem definiowanym funkcją `glColor`. Oczywiście nie chcemy, żeby funkcja `glColor` definiowała również właściwości odbijania światła odbitego. Tę właściwość zdefiniujemy sami i nie będzie ona podlegała żadnym zmianom.

Dodaliśmy teraz tablicę `specref[]` zawierającą wartości RGBA opisujące współczynnik odbicia dla materiału. Zapisujemy w niej same jedynki, dzięki czemu tworzymy powierzchnie odbijające praktycznie każde światło odbite. Poniższa linia ustala właściwości materiału dla wszystkich definiowanych po niej wielokątów tak, aby zawierały w sobie dane współczynnika odbicia:

```
glMaterialfv(GL_FRONT, GL_SPECULAR, specref);
```

Później już nie wywołujemy funkcji `glMaterial` z parametrem `GL_SPECULAR`, dlatego wszystkie materiały będą miały takie same właściwości dla światła odbitego. Celowo tworzymy ten przykład w taki sposób, ponieważ chcemy, aby cały samolot sprawiał wrażenie, że zbudowany jest z bardzo błyszczących materiałów.

To, co zrobiliśmy w naszej funkcji konfiguracyjnej, jest niezwykle istotne. Spowodowaliśmy, że właściwości odbłaskowe materiałów dla światła otoczenia i rozproszonego dla wszystkich tworzonych w przyszłości wielokątów (do czasu aż zmienimy to wywołaniem funkcji `glMaterial` lub `glColorMaterial`), będą zmieniały się razem ze zmianami kolorów tych wielokątów, a jednocześnie właściwości tych samych materiałów dla światła odbitego będą niezmiennie.

Wykładnik odbłyску

Jak mówiliśmy już wcześniej, wysoka wartość jasności światła odbitego i odpowiednich właściwości odblaskowych będą rozjaśniały kolory obiektu. W naszym przykładzie zastosowaliśmy wyjątkowo wysoką wartość jasności światła (pełna intensywność) oraz współczynnika odbicia (najlepsze odbicia). W efekcie samolot byłby niemal wyłącznie biały lub szary, za wyjątkiem powierzchni odwróconych od źródła światła (te byłyby całkowicie czarne i nieoświetlone). Możemy złagodzić ten efekt za pomocą poniższej linii kodu umieszczonej zaraz za definicją właściwości odblaskowych materiałów:

```
glMateriali(GL_FRONT, GL_SHININESS, 128);
```

Właściwość `GL_SHININESS` ustala wykładnik odbłyску (ang. *specular exponent*) materiału określający, jak mały i skupiony na być rozmiar odbłyску. Wartość 0 oznacza, że odbłysek w ogóle nie będzie skupiony, co w efekcie prowadzi do równomiernego rozjaśniania kolorów na powierzchni całych wielokątów. Zmieniając tę wartość, zwiększamy skupienie rozbłyску, co powoduje, że na obiekcie pojawia się coraz mniejsza, jasna plama. Im wyższa wartość, tym bardziej błyszcząca będzie powierzchnia obiektu. We wszystkich implementacjach biblioteki OpenGL wartość tego parametru można ustalać w zakresie od 0 do 128.

Listing 5.5 przedstawia kod funkcji `SetupRC` pochodzący z przykładowego programu *SHINYJET*. Jest to jedyny kod, jaki został zmieniony w stosunku do programu *LITJET* (no, może poza nazwą okna), a na ekranie pojawia się pięknie błyszczący samolot. Na rysunku 5.28 przedstawiony został efekt działania programu, jednak wszystkie efekty można w pełni docenić, dopiero włączając sam program i klawiszem strzałki obracając samolot w świetle słonecznym.

Listing 5.5. Kod konfigurujący tworzący w programie *SHINYJET* efekty odbłyśków świetlnych

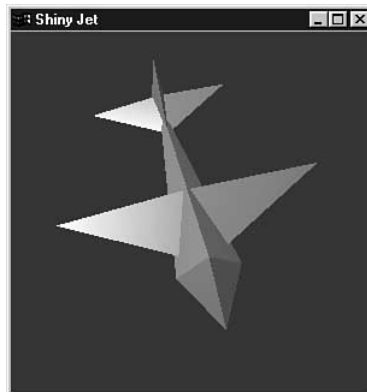
```
// Ta funkcja wykonuje wszystkie konieczne inicjalizacje kontekstu renderowania,
// a także konfiguruje i inicjalizuje oświetlenie sceny
void SetupRC()
{
    // Współrzędne i wartości oświetlenia
    GLfloat ambientLight[] = { 0.3f, 0.3f, 0.3f, 1.0f };
    GLfloat diffuseLight[] = { 0.7f, 0.7f, 0.7f, 1.0f };
    GLfloat specular[] = { 1.0f, 1.0f, 1.0f, 1.0f };
    GLfloat specref[] = { 1.0f, 1.0f, 1.0f, 1.0f };

    glEnable(GL_DEPTH_TEST);           // Usuwanie ukrytych powierzchni
    glFrontFace(GL_CCW);               // Wielokąty z nawinięciem przeciwnym do ruchu
                                       // ↻ wskazówek zegara
    glEnable(GL_CULL_FACE);            // Nie będziemy prowadzić obliczeń wnętrza samolotu

    // Włączenie oświetlenia
    glEnable(GL_LIGHTING);

    // Konfiguracja i włączenie światła numer 0
    glLightfv(GL_LIGHT0, GL_AMBIENT, ambientLight);
    glLightfv(GL_LIGHT0, GL_DIFFUSE, diffuseLight);
    glLightfv(GL_LIGHT0, GL_SPECULAR, specular);
    glEnable(GL_LIGHT0);
```

Rysunek 5.28.
 Wynik działania
 programu SHINYJET


```
// Włączenie śledzenia kolorów
glEnable(GL_COLOR_MATERIAL);

// Właściwości oświetlenia otoczenia i rozproszenia
// będą śledzić wartości podawane funkcji glColor
glColorMaterial(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE);

// Od tego momentu wszystkie materiały uzyskają połysk
// i będą doskonale odbijały światło odbite
glMaterialfv(GL_FRONT, GL_SPECULAR, specref);
glMateriali(GL_FRONT, GL_SHININESS, 128);

// Jasnoniebieskie tło
glClearColor(0.0f, 0.0f, 1.0f, 1.0f);
}
```

Uśrednianie normalnych

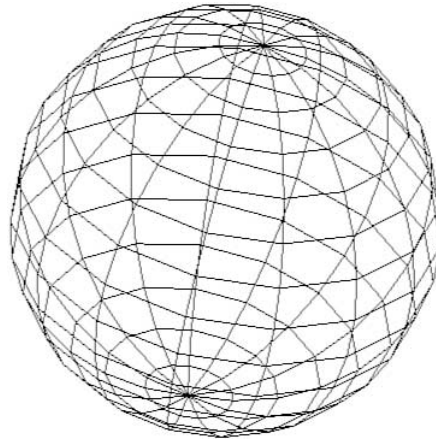
Wcześniej wspominaliśmy, że „wykrzywiając” wektory normalne możemy wytworzyć gładką powierzchnię za pomocą płaskich wielokątów. Za pomocą tej techniki, znanej jako *uśrednianie normalnych* (normal averaging), można uzyskać wiele interesujących iluzji optycznych. Załóżmy, że posiadamy kulę złożoną z czworokątów i trójkątów podobną do przedstawionej na rysunku 5.29.

Jeżeli każdej fasce tej kuli przypisano by tylko jeden wektor normalny, to wyglądałaby ona jak wielki diament o bardzo wielu fasetach. Jeżeli jednak każdemu wierzchołkowi przypiszemy jego „prawdziwy” wektor normalny, to obliczenia oświetlenia wygenerują wartości kolorów, które zostaną przez bibliotekę OpenGL płynnie interpolowane wewnątrz wielokątów. W ten sposób płaskie wielokąty zostaną wycieniowane tak, jakby były gładką powierzchnią kuli.

Czym jednak jest „prawdziwy” wektor normalny? Aproksymacja wielokątami jest tylko przybliżeniem rzeczywistej powierzchni. Teoretycznie, jeżeli zastosowalibyśmy wystarczającą liczbę wielokątów, to powierzchnia zaczęłaby wyglądać na gładką. Z podobnego pomysłu skorzystaliśmy w rozdziale 3., „Rysowanie w przestrzeni. Geometryczne obiekty

Rysunek 5.29.

Typowa kula zbudowana
z czworokątów
i trójkątów

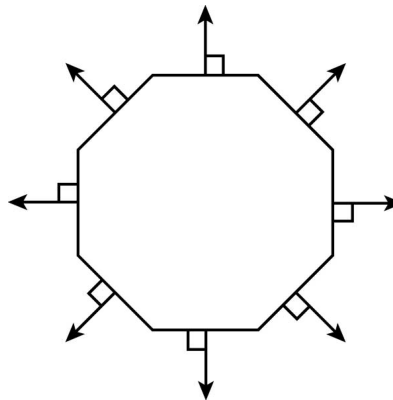

podstawowe i bufory”, do rysowania gładkich linii krzywych za pomocą wielu krótkich linii prostych. Jeżeli uznamy, że każdy wierzchołek jest punktem na rzeczywistej powierzchni obiektu, to jego „prawdziwym” wektorem normalnym będzie wektor normalny powierzchni w tym punkcie.

W przypadku naszej kuli wektor normalny mógłby być poprowadzony od środka kuli na zewnątrz poprzez nasz punkt na powierzchni. Na rysunkach 5.30 i 5.31 przedstawimy tę ideę dla prostych dwóch wymiarów. Na rysunku 5.30 każda płaska powierzchnia posiada własny, prostopadły do niej, wektor normalny. Tę metodę wykorzystaliśmy w podanym wcześniej przykładzie programu *LITJET*, jednak już na rysunku 5.31 można zobaczyć, że każdy wektor normalny nie jest prostopadły do jakiegokolwiek linii przybliżającej wygląd kuli, ale do rzeczywistej powierzchni kuli albo *linii stycznej* (ang. *tangent line*) do tej powierzchni.

Rysunek 5.30.

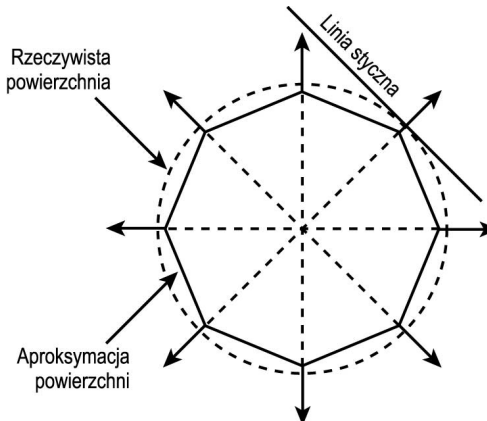
Aproksymowanie
za pomocą normalnych
prostopadłych
do każdej fasety

Linia styczna dotyka krzywej w jednym punkcie, ale jej nie przecina. W trzech wymiarach podobnie zachowuje się płaszczyzna styczna. Na rysunku 5.31 można zobaczyć kontur rzeczywistej powierzchni, jak również to, że normalna jest zawsze prostopadła do linii stycznej do powierzchni.

Rysunek 5.31.

Każda normalna jest prostopadła do rzeczywistej powierzchni kuli

Jeżeli chodzi o kulę, to wyliczenie normalnych do jej powierzchni nie jest bardzo trudne (normalne mają dokładnie te same wartości co wektory wyprowadzone ze środka kuli). Niestety, dla innych, nietrywialnych powierzchni takie obliczenia z pewnością nie będą proste. W takich przypadkach wylicza się normalne dla wszystkich wielokątów współdzielących jeden wierzchołek, a następnie do wierzchołka przypisuje się wektor normalny będący średnią wszystkich wektorów normalnych wielokątów. W wyniku takiego działania otrzymamy ładną, gładką powierzchnię, mimo że składa się ona z pewnej liczby niewielkich płaskich segmentów.

A teraz wszystko razem

Nadszedł czas na napisanie nieco bardziej rozbudowanego programu. Zademonstrujemy w nim, jak używać normalnych do uzyskania wyglądu gładkich powierzchni, jak przesuwac źródło światła na scenie, tworzyć reflektor kierunkowy. Na koniec wskażemy wadę stosowanego przez bibliotekę OpenGL modelu oświetlenia.

Wszystkie te zadania wykonywał będzie nasz następny program przykładowy — *SPOT*. Na środku naszej przestrzeni widocznej stworzymy kulę za pomocą funkcji `glutSolidSphere`. Kulę oświetlimy za pomocą reflektora, który będzie można przesuwać po scenie. Będziemy też zmieniać „gładkość” powierzchni kuli, a także wskazywać pewne ograniczenia modelu oświetlenia stosowanego w bibliotece OpenGL.

Jak dotąd pozycję źródła światła określaliśmy za pomocą funkcji `glLight`:

```
// Tablica określająca pozycję źródła światła
GLfloat lightPos[] = { 0.0f, 150.0f, 150.0f, 1.0f };
...
// Ustalenie pozycji źródła światła
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_POSITION, lightPos);
```

W tablicy `lightPos[]` przechowywane są wartości współrzędnych *x*, *y* i *z* określających aktualną pozycję źródła światła na scenie albo kierunek, z którego światło pada na scenę. Ostatnia wartość w tablicy, w tym przypadku 1.0, oznacza, że źródło światła rzeczywiście

znajduje się na podanej pozycji. Domyślnie, źródła światła świecą we wszystkich kierunkach jednakowo, jednak można zmienić to ustawienie i utworzyć reflektor kierunkowy.

Umieszczając wartość 0.0 na ostatniej pozycji tablicy `lightPos[]`, powodujemy, że źródło światła znajduje się w nieskończonej odległości od sceny, a wszystkie promienie jego światła docierają do sceny z zadanego kierunku. Każde źródło światła kierunkowego (tak nazywają się te źródła) jednakowo oświetla wszystkie obiekty na scenie. Oznacza to, że promienie tego światła są do siebie równoległe. Z drugiej strony promienie światła pozycjonowanego rozchodzą się od źródła we wszystkich kierunkach.

Tworzenie reflektora

Źródła światła typu reflektorów tworzy się dokładnie tak samo jak inne pozycjonowane źródła światła. Kod z listingu 5.6 przedstawia funkcję `SetupRC` pochodzącą z programu *SPOT*. Program ten umieszcza pośrodku okna niebieską kulę. Poza tym tworzy też reflektor, który możemy przesuwac nad kulą w pionie (klawisze ze strzałkami w górę i w dół) oraz w poziomie (klawisze ze strzałkami w lewo i w prawo). Poruszanie reflektora wokół kuli powoduje, że efekty odbłaskowe zmieniają się, dostosowując się do nowej pozycji reflektora.

Listing 5.6. Konfiguracja oświetlenia w programie przykładowym *SPOT*

```
// Wartości i współrzędne oświetlenia
GLfloat lightPos[] = { 0.0f, 0.0f, 75.0f, 1.0f };
GLfloat specular[] = { 1.0f, 1.0f, 1.0f, 1.0f };
GLfloat specref[] = { 1.0f, 1.0f, 1.0f, 1.0f };
GLfloat ambientLight[] = { 0.5f, 0.5f, 0.5f, 1.0f };
GLfloat spotDir[] = { 0.0f, 0.0f, -1.0f };

// Ta funkcja wykonuje wszystkie konieczne inicjalizacje kontekstu renderowania,
// a także konfiguruje i inicjalizuje oświetlenie sceny
void SetupRC()
{
    glEnable(GL_DEPTH_TEST);           // Usuwanie powierzchni ukrytych
    glFrontFace(GL_CCW);               // Wielokąty z nawinięciem przeciwnym do ruchu
                                       // ↻ wskazówek zegara
    glEnable(GL_CULL_FACE);            // Nie będziemy prowadzić obliczeń wnętrza samolotu

    // Włączenie oświetlenia
    glEnable(GL_LIGHTING);

    // Konfiguracja i włączenie światła numer 0
    // Musimy dostarczyć nieco światła otoczenia, żeby w ogóle
    // zobaczyć jakiekolwiek obiekty
    glLightModelfv(GL_LIGHT_MODEL_AMBIENT, ambientLight);

    // Źródło światła będzie emitować wyłącznie światło rozproszone i odbite
    glLightfv(GL_LIGHT0, GL_DIFFUSE, ambientLight);
    glLightfv(GL_LIGHT0, GL_SPECULAR, specular);
    glLightfv(GL_LIGHT0, GL_POSITION, lightPos);
```

```
// Ze źródła światła tworzymy reflektor
// Kąt odcięcia ma 60 stopni
glLightf(GL_LIGHT0, GL_SPOT_CUTOFF, 60.0f);

// Nie możemy zapomnieć o włączeniu tego światła
glEnable(GL_LIGHT0);

// Włączenie śledzenia kolorów
glEnable(GL_COLOR_MATERIAL);

// Właściwości oświetlenia otoczenia i rozproszenia
// będą śledzić wartości podawane funkcji glColor
glColorMaterial(GL_FRONT, GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE);

// Od tego momentu wszystkie materiały uzyskają połysk
// i będą doskonale odbijały światło odbite
glMaterialfv(GL_FRONT, GL_SPECULAR, specref);
glMateriali(GL_FRONT, GL_SHININESS, 128);

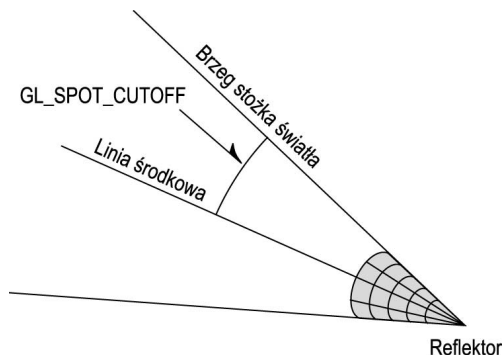
// Czarne tło
glClearColor(0.0f, 0.0f, 0.0f, 1.0f);
}
```

Poniższe linie kodu sprawiają, że pozycjonowane źródło światła zmienia się w reflektor:

```
// Ze źródła światła tworzymy reflektor
// Kąt odcięcia ma 60 stopni
glLightf(GL_LIGHT0, GL_SPOT_CUTOFF, 60.0f);
```

Wartość parametru `GL_SPOT_CUTOFF` określa kąt mierzony od linii środkowej stożka światła, do brzegu tego stożka. Dla normalnego światła pozycjonowanego wartość tego kąta wynosi 180° , co oznacza, że nie jest ono ograniczane jakimkolwiek stożkiem. Jednak już dla reflektorów wartość ta wynosi od 0° do 90° . Reflektory generują światło wyłącznie wewnątrz zadanego stożka. Wszystko, co znajduje się poza nim, nie jest oświetlane. Na rysunku 5.32 można zobaczyć, w jaki sposób podawany tu kąt zamieniany jest na szerokość stożka światła.

Rysunek 5.32.
Kąty w stożku światła
z reflektora

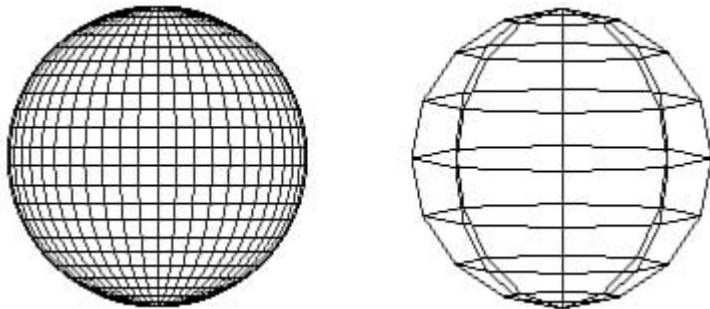
Rysowanie reflektorów

Umieszczając na scenie reflektor, musimy zaznaczyć, skąd pochodzi rzucane przez niego światło. To, że w jakimś miejscu będzie znajdować się źródło światła, nie oznacza od razu, że zobaczymy tam jasną plamę. W przykładowym programie *SPOT* w miejscu reflektora umieścimy też czerwony stożek, a w jego podstawie — żółtą kulę symbolizującą żarówkę.

W programie przygotowaliśmy menu kontekstowe, z pomocą którego będziemy demonstrować kilka rzeczy. Można w nim przełączać się między cieniowaniem płaskim i gładkim, a także wybierać modele kuli o różnych stopniach mozaikowości. *Mozaikowość* (ang. *tessellation*) oznacza zamianę siatki obiektu w siatkę o większej dokładności (składającej się z większej liczby wierzchołków). Na rysunku 5.33 można zobaczyć siatkową reprezentację kuli o wysokiej mozaikowości. Obok niej widać siatkę kuli składającą się z mniejszej liczby wierzchołków.

Rysunek 5.33.

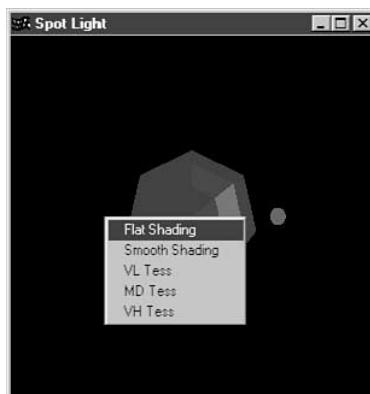
Po lewej stronie znajduje się kula o wysokiej mozaikowości, natomiast po prawej kula składająca się z niewielkiej liczby wierzchołków

Rysunek 5.34 przedstawia nasz przykładowy program w swojej konfiguracji początkowej, przy czym reflektor oświetlający kulę został przesunięty nieco w prawo (reflektor przesuwany jest klawiszami strzałek). Kula zbudowana jest z niewielkiej liczby płasko cieniowanych wielokątów. W systemie Windows prawym klawiszem myszy wywołujemy menu kontekstowe (w komputerach Mac ten sam efekt uzyskujemy, przytrzymując klawisz *Ctrl* i klikając myszą), z którego możemy wybrać płaski lub gładki model cieniowania, a także trzy różne poziomy mozaikowości modelu kuli. Listing 5.7 przedstawia pełny kod renderujący scenę w tym programie.

Rysunek 5.34.

Przykładowy program *SPOT* — niska mozaikowość, płaskie cieniowanie

Listing 5.7. Funkcja renderująca programu SPOT. Można tu zobaczyć, jak przesuwany jest na scenie reflektor

```

// Wywoływana w celu przerysowania sceny
void RenderScene(void)
{
    if(iShade == MODE_FLAT)
        glShadeModel(GL_FLAT);
    else // iShade = MODE_SMOOTH;
        glShadeModel(GL_SMOOTH);

    // Czyszczenie okna aktualnym kolorem czyszczącym
    glClearColor(GL_COLOR_BUFFER_BIT | GL_DEPTH_BUFFER_BIT);

    // Najpierw trzeba umieścić na scenie źródło światła
    // Zapisać przekształcenie współrzędnych
    glPushMatrix();
    // Obrót układu współrzędnych
    glRotatef(yRot, 0.0f, 1.0f, 0.0f);
    glRotatef(xRot, 1.0f, 0.0f, 0.0f);

    // Zdefiniowanie nowej pozycji i kierunku w obroconym układzie współrzędnych
    glLightfv(GL_LIGHT0, GL_POSITION, lightPos);
    glLightfv(GL_LIGHT0, GL_SPOT_DIRECTION, spotDir);

    // Rysowanie czerwonego stożka obejmującego źródło światła
    glColor3ub(255, 0, 0);

    // Przesuwamy początek układu współrzędnych, umieszczając stożek w miejscu,
    // w którym znajduje się źródło światła
    glTranslatef(lightPos[0], lightPos[1], lightPos[2]);
    glutSolidCone(4.0f, 6.0f, 15, 15);

    // Rysujemy niewielką żółtą kulę wyglądającą jak żarówka
    // Zapisanie zmiennych stanu oświetlenia
    glPushAttrib(GL_LIGHTING_BIT);

    // Wyłączenie oświetlenia i rysowanie jasnej żółtej kuli
    glDisable(GL_LIGHTING);
    glColor3ub(255, 255, 0);
    glutSolidSphere(3.0f, 15, 15);

    // Odtworzenie zmiennych stanu oświetlenia
    glPopAttrib();

    // Odtworzenie przekształcenia współrzędnych
    glPopMatrix();

    // Ustawienie koloru materiału i narysowanie kuli na środku ekranu
    glColor3ub(0, 0, 255);

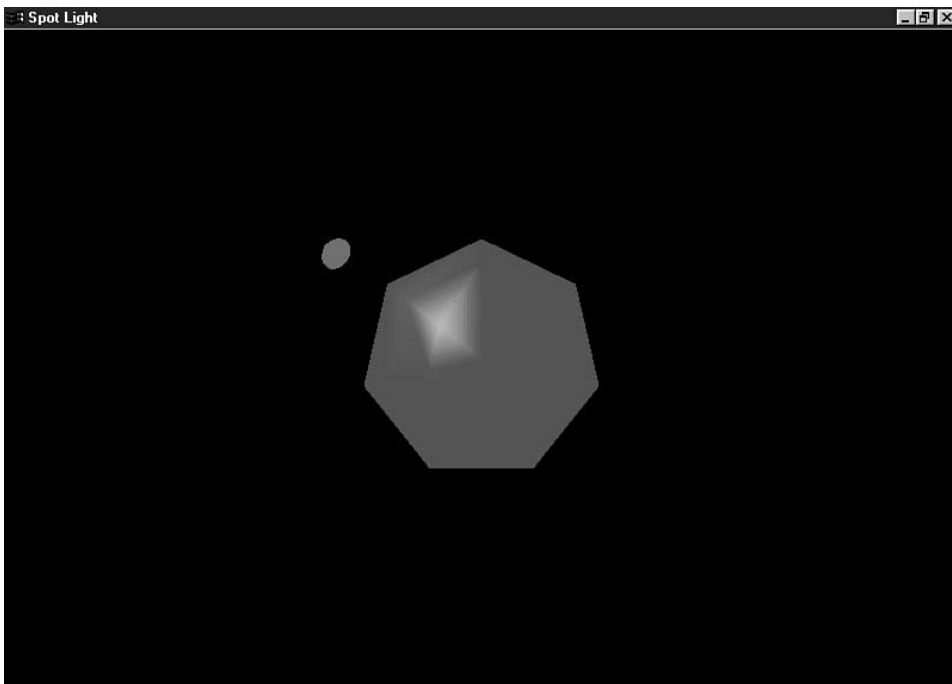
    if(iTess == MODE_VERYLOW)
        glutSolidSphere(30.0f, 7, 7);
    else
        if(iTess == MODE_MEDIUM)
            glutSolidSphere(30.0f, 15, 15);

```

```
else // iTess = MODE_MEDIUM;  
    glutSolidSphere(30.0f, 50, 50);  
  
// Wyświetlenie obrazu  
glutSwapBuffers();  
}
```

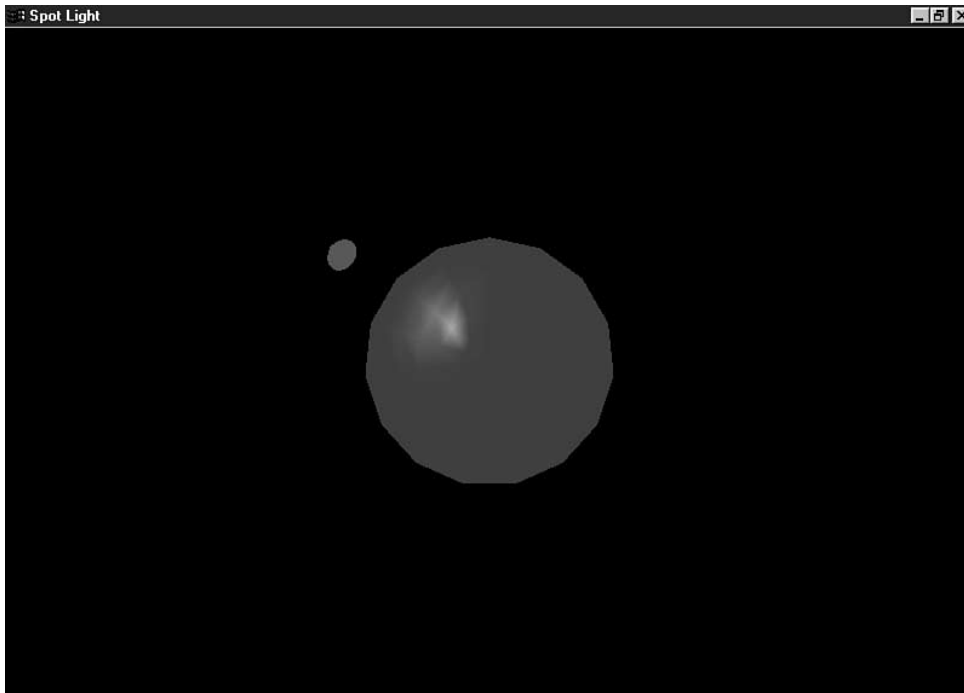
Wartości zmiennych `iTess` i `iMode` ustawiane są w funkcji obsługującej menu. Zmienne te kontrolują liczbę wielokątów, z jakich składa się kula, a także stosowany model cieniowania. Proszę zauważyć, że źródło światła umieszczane jest na scenie jeszcze przed wykonaniem jakiegokolwiek operacji renderowania. Jak wspominaliśmy w rozdziale 2., biblioteka OpenGL jest interfejsem trybu natychmiastowego, dlatego, jeżeli chcemy oświetlić jakieś obiekty na scenie, to źródła światła musimy umieścić na niej jeszcze przed narysowaniem oświetlanych obiektów.

Na rysunku 5.34 widzieliśmy, że kula jest oświetlona w niewyszukany sposób, a powierzchnie wszystkich wielokątów są wyraźnie widoczne. Włączenie trybu gładkiego cieniowania nieco poprawia sytuację, co widać na rysunku 5.35.

Rysunek 5.35. Kula z gładkim cieniowaniem, ale niewystarczającą mozaikowością

Jak pokazano na rysunku 5.36, podniesienie stopnia mozaikowości pozwala na znacznie lepsze odwzorowanie artefaktów w czasie przesuwania reflektora wokół kuli. To właśnie te artefakty są jedną z wad modelu oświetlenia stosowanego przez bibliotekę OpenGL. Tak naprawdę, należałoby powiedzieć, że jest to wada modelu oświetlenia opartego na

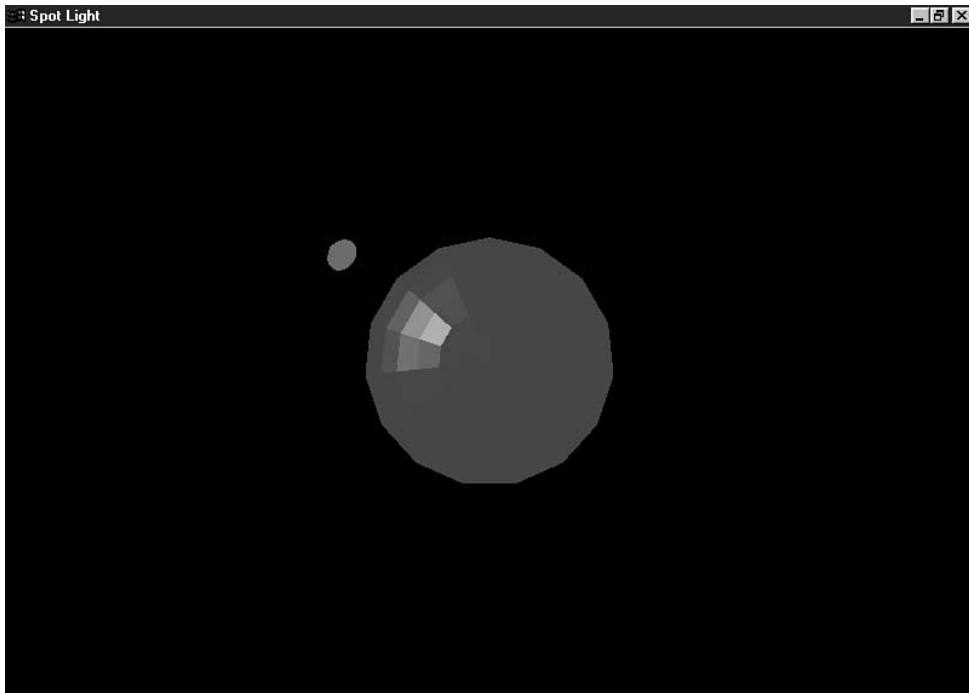

Rysunek 5.36. Wybranie dokładniejszej siatki wielokątów oznacza lepsze efekty oświetlenia wierzchołków

wierzchołkach (czyli niekoniecznie samej biblioteki OpenGL!). Wyliczając wartości jedynie w wierzchołkach, a później tworząc interpolacje pomiędzy nimi na powierzchni wielokątów, otrzymujemy tylko zgrubne przybliżenie rzeczywistego oświetlenia. W wielu przypadkach takie rozwiązanie jest wystarczające, ale jak mogliśmy się przekonać w programie *SPOT* — nie we wszystkich. Jeżeli jednak zastosujemy model kuli o bardzo wysokiej mozaikowości i zaczniemy poruszać wokół niej reflektorem, to zauważymy, że wada tego modelu oświetlenia zacznie znikać.

Od czasu, gdy akceleratory grafiki współpracujące z biblioteką OpenGL zaczęły również przyspieszać działania przekształceń geometrycznych i efektów oświetlenia, a procesory bardzo zyskały na mocy obliczeniowej, możemy stosować w naszych scenach obiekty o znacznie większej mozaikowości i uzyskiwać znacznie lepsze efekty świetlne.

Ostatnią rzeczą, o jakiej musimy wspomnieć przy omawianiu programu *SPOT*, będzie można zaobserwować po włączeniu średniego stopnia mozaikowości i płaskiego cieniowania. Jak pokazano na rysunku 5.37, każda fasetka kuli jest jednolicie oświetlona. Każdy z wierzchołków ma ten sam kolor modulowany jedynie przez właściwości oświetlenia i wektor normalny wielokąta. W cieniowaniu płaskim każdy wielokąt otrzymuje kolor pobrany z ostatniego wierzchołka definiującego ten wielokąt. Nie następuje tu płynna interpolacja pomiędzy poszczególnymi wierzchołkami.

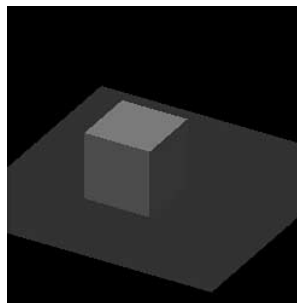

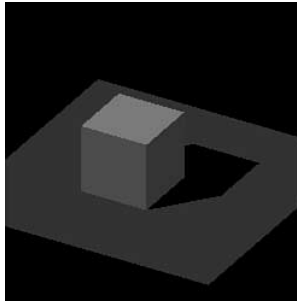
Rysunek 5.37. Kula złożona z wielu wielokątów

Cienie

W rozdziale dotyczącym kolorów i oświetlenia nie może zabraknąć dyskusji o cieniach. Uzupełnienie sceny o cienie obiektów może bardzo podnieść jej realizm. Na rysunkach 5.38 i 5.39 można zobaczyć dwa obrazy kolorowego sześciangu. Mimo że w obu zastosowano oświetlenie, to jednak ten z cieniem jest znacznie bardziej przekonujący.

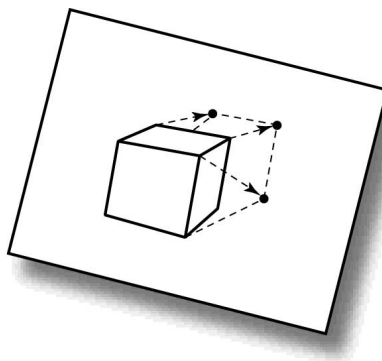
Rysunek 5.38.
*Oświetlony sześcián
bez cieni*

Rysunek 5.39.*Oświetlony sześcian
z cieniem*

Czym jest cień?

Pod względem pojęciowym rysowanie cieni powinno być prostą operacją. Cień tworzony jest wtedy, gdy jakiś obiekt zatrzymuje światło padające z pewnego źródła światła i nie pozwala mu paść na powierzchnie znajdujące się za tym obiektem. Obszar na zacięnionej powierzchni jest bardzo ciemny i ma kształt obiektu rzucającego cień. Możemy więc programowo wygenerować cień, wykonując spłaszczający rzut obiektu rzucającego cień na zacięzioną powierzchnię. W takim rzucie obiekt rysowany jest kolorem czarnym lub innym ciemnym, z zachowaniem pewnego stopnia przezroczystości. Istnieje wiele metod i algorytmów generowania cieni, z których część należy do bardzo złożonych. W tej książce skupiać będziemy się przede wszystkim na interfejsie programistycznym OpenGL. Mamy nadzieję, że po opanowaniu tego narzędzia kolejne pozycje sugerowane w dodatku A udostępnią każdemu ogromne możliwości jego wykorzystania w wielu różnych nowych aplikacjach. W rozdziale 18., „Tekstury głębi oraz cienie”, opisujemy jedną z nowych bezpośrednich metod generowania cieni oferowaną przez bibliotekę OpenGL. Jednak w tym rozdziale skupimy się na zaprezentowaniu jednej z prostszych metod, doskonale się sprawdzających, jeżeli cień rzucający jest na płaskiej powierzchni (na przykład na ziemię). Spłaszczenie, o którym mówiliśmy wcześniej, zilustrowane zostało na rysunku 5.40.

Rysunek 5.40.*Spłaszczenie obiektu
tworzące jego cień*

Przy wykorzystaniu zaawansowanych manipulacji macierzowych, o których mówiliśmy już wcześniej, obiekt rzucający cień sprasowywany jest na powierzchni na którą ten cień rzuca. Poniżej postaramy się jak najbardziej uprościć ten proces.

Kod prasujący

Musimy spłaszczyć macierz rzutowania widoku modelu w taki sposób, żeby wszystkie rysowane w niej obiekty były spłaszczone do świata dwuwymiarowego. Niezależnie od ułożenia obiektu w przestrzeni zostanie on sprasowany na powierzchnię, na której położony będzie jego cień. Trzeba przy tym wziąć pod uwagę kierunek i odległość źródła światła. Kierunek źródła światła będzie wpływał na kształt i rozmiar cienia obiektu. Każdy, kto przyglądał się swojemu cieniowi wczesnym rankiem lub późnym wieczorem, wie dokładnie, jak długi i powykrzywiany może się on wydawać.

Pochodząca z biblioteki *glTools* funkcja `glMakeShadowMatrix` przedstawiona została na listingu 5.8. Pobiera ona trzy punkty leżące na płaszczyźnie, na której ma się pojawić cień (nie mogą być ułożone na jednej linii!), pozycję źródła światła oraz wskaźnik na macierz przekształcenia wyliczonego przez tę funkcję. Nie będziemy za bardzo wgłębiać się w algebrę liniową, ale musimy powiedzieć, że ta funkcja wyznacza współczynniki równania płaszczyzny, na którą padać będzie cień i wykorzystuje je w połączeniu z informacją o pozycji źródła światła do zbudowania macierzy przekształcenia. Jeżeli tę macierz pomnożymy przez aktualną macierz model-widok, to wszystkie kolejne operacje rysowania będą odbywały się na podanej do funkcji płaszczyźnie.

Listing 5.8. Funkcja tworząca macierz przekształcenia generującego cienie

```
// Tworzy macierz rzutowania cienia na podstawie współczynników
// równania płaszczyzny i pozycji źródła światła
// Wartość zwracana zapisywana jest pod wskaźnikiem destMat
void glMakeShadowMatrix(GLTVector3 vPoints[3], GLTVector4 vLightPos,
    GLTMatrix destMat)
{
    GLTVector4 vPlaneEquation;
    GLfloat dot;

    glGetPlaneEquation(vPoints[0], vPoints[1], vPoints[2], vPlaneEquation);

    // Iloczyn skalarny płaszczyzny i pozycji źródła światła
    dot = vPlaneEquation[0]*vLightPos[0] +
        vPlaneEquation[1]*vLightPos[1] +
        vPlaneEquation[2]*vLightPos[2] +
        vPlaneEquation[3]*vLightPos[3];

    // Teraz wykonujemy rzutowanie
    // Pierwsza kolumna
    destMat[0] = dot - vLightPos[0] * vPlaneEquation[0];
    destMat[4] = 0.0f - vLightPos[0] * vPlaneEquation[1];
    destMat[8] = 0.0f - vLightPos[0] * vPlaneEquation[2];
    destMat[12] = 0.0f - vLightPos[0] * vPlaneEquation[3];

    // Druga kolumna
    destMat[1] = 0.0f - vLightPos[1] * vPlaneEquation[0];
    destMat[5] = dot - vLightPos[1] * vPlaneEquation[1];
    destMat[9] = 0.0f - vLightPos[1] * vPlaneEquation[2];
    destMat[13] = 0.0f - vLightPos[1] * vPlaneEquation[3];
```

```
// Trzecia kolumna
destMat[2] = 0.0f - vLightPos[2] * vPlaneEquation[0];
destMat[6] = 0.0f - vLightPos[2] * vPlaneEquation[1];
destMat[10] = dot - vLightPos[2] * vPlaneEquation[2];
destMat[14] = 0.0f - vLightPos[2] * vPlaneEquation[3];

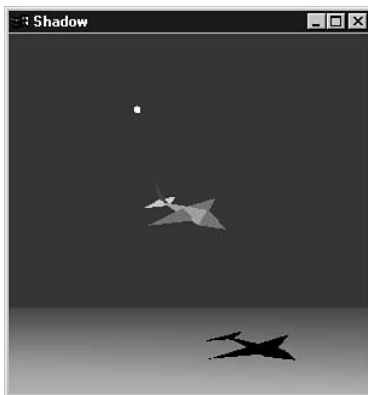
// Czwarta kolumna
destMat[3] = 0.0f - vLightPos[3] * vPlaneEquation[0];
destMat[7] = 0.0f - vLightPos[3] * vPlaneEquation[1];
destMat[11] = 0.0f - vLightPos[3] * vPlaneEquation[2];
destMat[15] = dot - vLightPos[3] * vPlaneEquation[3];
}
```

Przykład z cieniem

Aby zademonstrować zastosowanie funkcji z listingu 5.8, zawiesimy nasz samolot wysoko nad ziemią, a źródło światła nad samolotem, lekko przesunięte w lewą stronę. Klawiszami strzałek można obracać samolot w różnych kierunkach, a wtedy cień rzucany przez samolot na ziemię będzie się dostosowywał do nowej pozycji samolotu. Na rysunku 5.41 przedstawiono wynik działania programu *SHADOW*.

Rysunek 5.41.

Wynik działania programu *SHADOW*

Listing 5.9 przedstawia metodę tworzenia macierzy rzutowania wykorzystaną w tym przykładzie. Proszę zwrócić uwagę, że macierz tworzona jest jeden raz w funkcji *SetupRC* i zapisywana w zmiennej globalnej.

Listing 5.9. Tworzenie macierzy rzutowania cienia

```
GLfloat lightPos[] = { -75.0f, 150.0f, -50.0f, 0.0f };
...
...
// Macierz przekształcenia rzucanych cieni
GLTMatrix shadowMat;
...
...
// Ta funkcja wykonuje wszystkie konieczne inicjalizacje kontekstu renderowania,
// a także konfiguruje i inicjalizuje oświetlenie sceny
```

```

void SetupRC()
{
    // Trzy dowolne punkty leżące na podłożu
    // (podane z nawinięciem przeciwnym do ruchu wskazówek zegara)
    GLTVector3 points[3] = { { -30.0f, -149.0f, -20.0f },
                             { -30.0f, -149.0f, 20.0f },
                             { 40.0f, -149.0f, 20.0f } };

    glEnable(GL_DEPTH_TEST);           // Usuwanie ukrytych powierzchni
    glFrontFace(GL_CCW);               // Wielokąty z nawinięciem przeciwnym do ruchu
                                       // ↺ wskazówek zegara
    glEnable(GL_CULL_FACE);            // Nie będziemy prowadzić obliczeń wnętrza samolotu

    // Włączenie oświetlenia
    glEnable(GL_LIGHTING);
    ...
    // Kod konfiguracyjny oświetlenia itd.
    ...

    // Tło jasnoniebieskie
    glClearColor(0.0f, 0.0f, 1.0f, 1.0f );

    // Wyliczenie macierzy rzutowania stosowanej do generowania cieni
    gltMakeShadowMatrix(points, lightPos, shadowMat);
}

```

Na listingu 5.10 przedstawiono kod renderujący stosowany w przykładowym programie generowania cieni. Na początku rysowane jest podłoże, a następnie normalnie rysujemy samolot, tak jak we wszystkich pozostałych przykładach. Na koniec odtwarzamy macierz model-widok, mnożymy ją przez macierz cieni i tworzymy w ten sposób naszą macierz prasującą. Teraz trzeba jeszcze raz narysować samolot (kod został zmodyfikowany tak, żeby funkcja `DrawJet` raz rysowała w normalnych kolorach, a raz tylko w czerni). Po ponownym odtworzeniu macierzy model-widok rysujemy niewielką żółtą kulę ustawioną mniej więcej w miejscu źródła światła. Proszę zauważyć, że przed rysowaniem cienia samolotu wyłączyliśmy mechanizm testowania głębi.

Listing 5.10. Renderowanie samolotu i jego cienia

```

// Wywoływana w celu przerysowania sceny
void RenderScene(void)
{
    // Czyszczenie okna aktualnym kolorem czyszczącym
    glClearColor(GL_COLOR_BUFFER_BIT | GL_DEPTH_BUFFER_BIT);

    // Rysowanie podłoża. Ręcznie wykonujemy cieniowanie podłoża,
    // stosując coraz ciemniejsze odcienie zielonego,
    // otrzymując w ten sposób iluzję głębi
    glBegin(GL_QUADS);
        glColor3ub(0,32,0);
        glVertex3f(400.0f, -150.0f, -200.0f);
        glVertex3f(-400.0f, -150.0f, -200.0f);
        glColor3ub(0,255,0);
        glVertex3f(-400.0f, -150.0f, 200.0f);
        glVertex3f(400.0f, -150.0f, 200.0f);
    glEnd();
}

```

```
// Przed wykonaniem obrotów zapisanie macierzy stanu
glPushMatrix();

// Rysowanie samolotu w nowej pozycji i umieszczenie źródła światła
// jeszcze przed jego obrotem.
glEnable(GL_LIGHTING);
glLightfv(GL_LIGHT0, GL_POSITION, lightPos);
glRotatef(xRot, 1.0f, 0.0f, 0.0f);
glRotatef(yRot, 0.0f, 1.0f, 0.0f);

DrawJet(FALSE);

// Odtworzenie oryginalnego stanu macierzy
glPopMatrix();

// Przygotowania do rysowania cienia i podłoża
// Najpierw wyłączamy oświetlenie i zapisujemy stan rzutowania
glDisable(GL_DEPTH_TEST);
glDisable(GL_LIGHTING);
glPushMatrix();

// Mnożenie przez macierz rzutowania cienia
glMultMatrixf((GLfloat *)shadowMat);

// Teraz obracamy samolot w nowej, spłaszczonej przestrzeni
glRotatef(xRot, 1.0f, 0.0f, 0.0f);
glRotatef(yRot, 0.0f, 1.0f, 0.0f);

// Informujemy funkcję, że rysowany będzie cień
DrawJet(TRUE);

// Odtworzenie normalnej wartości macierzy rzutowania
glPopMatrix();

// Rysowanie źródła światła
glPushMatrix();
glTranslatef(lightPos[0], lightPos[1], lightPos[2]);
glColor3ub(255, 255, 0);
glutSolidSphere(5.0f, 10, 10);
glPopMatrix();

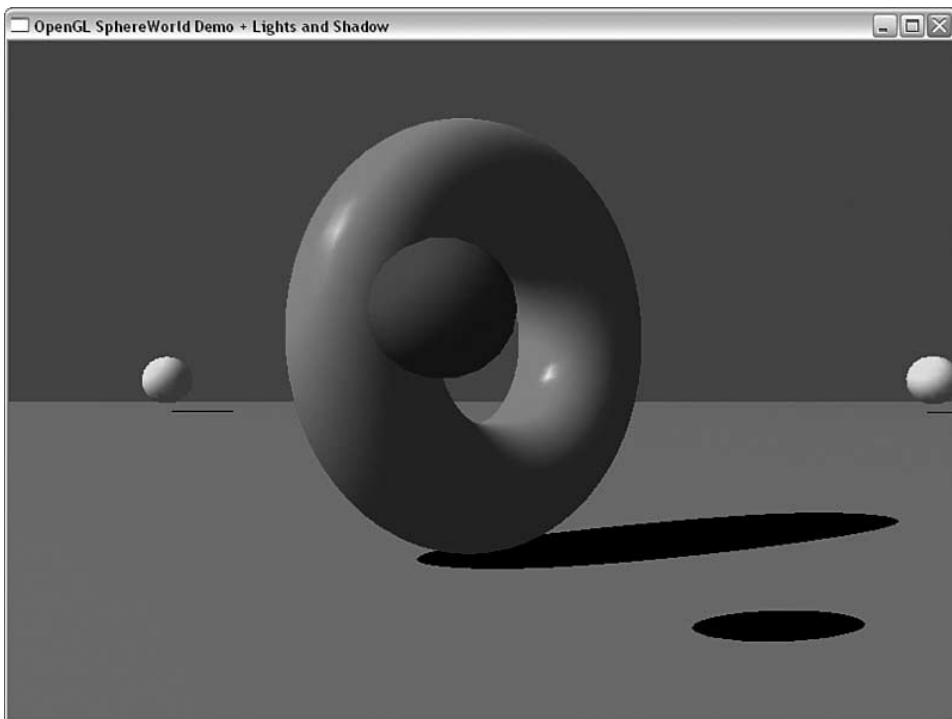
// Odtworzenie zmiennych stanu oświetlenia
glEnable(GL_DEPTH_TEST);

// Wyświetlenie wyników
glutSwapBuffers();
}
```

Prostokąt ziemi leży na dokładnie tej samej płaszczyźnie, na której rysowane są cienie, a chcemy być pewni, że cienie jednak zostaną narysowane. Do tej pory nie zastanawialiśmy się, co się stanie, gdy na jednej płaszczyźnie będziemy rysować dwa obiekty. Opisywaliśmy jednak mechanizm testowania głębi stosowany do sprawdzania, jakie elementy mają być rysowane przed innymi. Jeżeli dwa obiekty znajdują się w tej samej odległości od obserwatora, to najczęściej pojawia się ten, który był rysowany jako ostatni. Czasami jednak, w wyniku efektu zwanego *walką w buforze z* (ang. *z-fighting*), na ekranie pojawiają się pomieszane ze sobą części obu obiektów, co powoduje zamazanie obrazu!

Ponowna wizyta w świecie kul

Ostatni przykład tego rozdziału jest zbyt duży, żeby w całości podawać jego kod źródłowy. W poprzednim rozdziale, w programie *SPHEREWORLD*, tworzyliśmy cały trójwymiarowy świat wraz z animacjami i ruchami kamery. W tym rozdziale ponownie odwiedzimy świat kul i dodamy do niego oświetlenie, a torusowi i wszystkim kulom nadamy właściwości ich materiałów. Zastosujemy też opisaną przed chwilą technikę generowania cieni! Do tego przykładu będziemy wracać od czasu do czasu, dodając do niego coraz więcej funkcji biblioteki OpenGL. Na rysunku 5.42 przedstawiony został wynik działania programu *SPHEREWORLD* uzupełnionego o funkcje opisywane w tym rozdziale.

Rysunek 5.42. W pełni oświetlony świat kul rzucających cienie

Podsumowanie

W niniejszym rozdziale wprowadziliśmy kilka bardziej zaawansowanych możliwości biblioteki OpenGL. Rozpoczęliśmy od dodawania do sceny kolorów i zastosowania gładkiego cieniowania. Następnie dowiedzieliśmy się, jak można utworzyć jedno lub więcej źródeł światła i zdefiniować ich charakterystyki składowych światła otoczenia, rozproszenia i odbicia. Wyjaśniliśmy też, w jaki sposób poszczególne właściwości materiałów współdziałają ze źródłami światła. Zademonstrowaliśmy kilka efektów specjalnych takich jak generowanie rozbłysków świetlnych na powierzchni obiektów i łagodzenie ostrych krawędzi występujących pomiędzy sąsiadującymi trójkątami.

Omówiliśmy również pozycjonowanie źródeł światła, a także metody tworzenia i manipulowania reflektorami. Opisana przez nas macierz wysokiego poziomu bardzo ułatwia generowanie cieni, jeżeli są one rzucane na płaską powierzchnię.

Opisy funkcji

glColor

Zastosowanie: Ustala aktualny kolor w trybie RGBA.

Plik nagłówkowy: <gl.h>

Rodzaje:

```
void glColor3b(GLbyte red, GLbyte green, GLbyte blue);
void glColor3d(GLdouble red, GLdouble green, GLdouble blue);
void glColor3f(GLfloat red, GLfloat green, GLfloat blue);
void glColor3i(GLint red, GLint green, GLint blue);
void glColor3s(GLshort red, GLshort green, GLshort blue);
void glColor3ub(GLubyte red, GLubyte green, GLubyte blue);
void glColor3ui(GLuint red, GLuint green, GLuint blue);
void glColor3us(GLushort red, GLushort green, GLushort blue);
void glColor4b(GLbyte red, GLbyte green, GLbyte blue, GLbyte alpha);
void glColor4d(GLdouble red, GLdouble green, GLdouble blue, GLdouble alpha);
void glColor4f(GLfloat red, GLfloat green, GLfloat blue, GLfloat alpha);
void glColor4i(GLint red, GLint green, GLint blue, GLint alpha);
void glColor4s(GLshort red, GLshort green, GLshort blue, GLshort alpha);
void glColor4ub(GLubyte red, GLubyte green, GLubyte blue, GLubyte alpha);
void glColor4ui(GLuint red, GLuint green, GLuint blue, GLuint alpha);
void glColor4us(GLushort red, GLushort green, GLushort blue, GLushort alpha);
void glColor3bv(const GLbyte *v);
void glColor3dv(const GLdouble *v);
void glColor3fv(const GLfloat *v);
void glColor3iv(const GLint *v);
void glColor3sv(const GLshort *v);
void glColor3ubv(const GLubyte *v);
void glColor3uiv(const GLuint *v);
void glColor3usv(const GLushort *v);
void glColor4bv(const GLbyte *v);
void glColor4dv(const GLdouble *v);
void glColor4fv(const GLfloat *v);
void glColor4iv(const GLint *v);
void glColor4sv(const GLshort *v);
```

```
void glColor4ubv(const GLubyte *v);  
void glColor4uiv(const GLuint *v);  
void glColor4usv(const GLushort *v);
```

Opis: Funkcja ustala aktualny kolor, pozwalając podać osobno składowe czerwoną, zieloną i niebieską. Funkcja umożliwia też podanie wartości kanału alfa. Każda składowa reprezentowana jest liczbą z zakresu od zera (0.0) do pełnej intensywności koloru (1.0). Funkcje posiadające w nazwie przyrostek *v* pobierają wskaźnik na tablicę przechowującą wszystkie składowe koloru. Wszystkie elementy takiej tablicy muszą być tego samego typu. Jeżeli składowa alfa nie zostanie sprecyzowana, to nadawana jest jej domyślna wartość 1.0. W funkcjach przyjmujących wartości niezmiennoprzecinkowe, wartości z zakresu od zera do maksymalnej wartości dopuszczalnej w danym typie przekształcane są w wartości zmiennoprzecinkowe z zakresu od 0.0 do 1.0.

Parametry:

<i>red</i>	Składowa czerwona koloru.
<i>green</i>	Składowa zielona koloru.
<i>blue</i>	Składowa niebieska koloru.
<i>alpha</i>	Składowa kanału alfa koloru. Parametr ten stosowany jest wyłącznie w wersjach funkcji pobierających cztery parametry.
<i>*v</i>	Wskaźnik na tablicę przechowującą wartości składowych czerwonej, zielonej, niebieskiej i alfa.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: glColorMaterial, glMaterial

glColorMask

Zastosowanie: Włącza i wyłącza możliwość modyfikowania składowych koloru znajdujących się w buforze koloru.

Plik nagłówkowy: <gl.h>

Składnia:

```
void glColorMask(GLboolean bRed, GLboolean bGreen, GLboolean bBlue, GLboolean bAlpha);
```

Opis: Funkcja umożliwia włączanie i wyłączanie pozwolenia na modyfikowanie poszczególnych składowych koloru znajdującego się w buforze koloru (domyślnie można modyfikować wszystkie składowe). Na przykład nadanie parametrowi *bAlpha* wartości GL_FALSE spowoduje, że w buforze koloru nie będzie możliwe modyfikowanie kanału alfa.

Parametry:

<i>bRed</i>	GLboolean — określa, czy możliwe będą modyfikacje składowej czerwonej koloru.
<i>bGreen</i>	GLboolean — określa, czy możliwe będą modyfikacje składowej zielonej koloru.

bBlue GLboolean — określa, czy możliwe będą modyfikacje składowej niebieskiej koloru.

bAlpha GLboolean — określa, czy możliwe będą modyfikacje składowej kanału alfa.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: glColor

glColorMaterial

Zastosowanie: Pozwala na ustalanie właściwości materiałów wielokątów zgodnie z kolorami nadanymi mu funkcją glColor.

Plik nagłówkowy: <gl.h>

Składnia:

```
void glColorMaterial(GLenum face, GLenum mode);
```

Opis: Funkcja pozwala na ustalenie właściwości materiałów bez konieczności wywoływania funkcji glMaterial. Za pomocą tej funkcji możemy sprawić, że właściwości materiałów będą dostosowywały się do kolorów definiowanych funkcją glColor. Domyślnie mechanizm śledzenia kolorów jest wyłączony. Można go włączyć, wywołując funkcję glEnable(GL_COLOR_MATERIAL), a następnie ponownie wyłączyć funkcją glDisable(GL_COLOR_MATERIAL).

Parametry:

face GLenum — określa, czy mechanizm śledzenia kolorów będzie dotyczył przednich (GL_FRONT), tylnych (GL_BACK) lub obu (GL_FRONT_AND_BACK) stron wielokątów.

mode GLenum — definiuje, która z właściwości materiału ma być modyfikowana zgodnie z aktualnym kolorem. Można tu podać wartości GL_EMISSION, GL_AMBIENT, GL_DIFFUSE, GL_SPECULAR albo GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: glColor, glMaterial, glLight, glLightModel

glGetLight

Zastosowanie: Zwraca informacje o aktualnych parametrach źródła światła.

Plik nagłówkowy: <gl.h>

Rodzaje:

```
void glGetLightfv(GLenum light, GLenum pname, GLfloat *params);
```

```
void glGetLightiv(GLenum light, GLenum pname, GLint *params);
```

Opis: Tej funkcji można używać do sprawdzania aktualnych wartości ustawień jednego z ośmiu obsługiwanych przez bibliotekę źródeł światła. Wartości zwracane są pod adresem wskazywanym przez parametr *params*. W większości przypadków zwracana jest tablica czterech wartości opisujących składowe RGBA żadanego parametru.

Parametry:

<i>light</i>	GLenum — określa źródło światła, którego dotyczą żądane informacje. Mogą to być wartości z zakresu od 0 do GL_MAX_LIGHTS (specyfikacja biblioteki wymaga obsługiwaną minimum ośmiu światła). Wartości stałe wyliczane są od GL_LIGHT0 do GL_LIGHT7.
<i>pname</i>	GLenum — określa odpytowaną właściwość źródła światła. Możliwe jest podanie jednej z poniższych wartości: GL_AMBIENT, GL_DIFFUSE, GL_SPECULAR, GL_POSITION, GL_SPOT_DIRECTION, GL_SPOT_EXPONENT, GL_SPOT_CUTOFF, GL_CONSTANT_ATTENUATION, GL_LINEAR_ATTENUATION lub GL_QUADRATIC_ATTENUATION.
<i>params</i>	GLfloat* lub GLint* kreśla tablicę wartości całkowitych lub zmiennoprzecinkowych, do której zapisane będą wartości zwracane. Do tablicy zapisywane mogą być dane w postaci tablicy trój- lub czteroelementowej, a także w postaci pojedynczej wartości. W tabeli 5.2 podano rodzaje wartości zwracanych dla każdej właściwości.

Tabela 5.2. Prawidłowe wartości parametrów oświetlenia dla funkcji *glGetLight*

Właściwość	Znaczenie wartości zwracanej
GL_AMBIENT	Cztery składowe RGBA
GL_DIFFUSE	Cztery składowe RGBA
GL_SPECULAR	Cztery składowe RGBA
GL_POSITION	Cztery elementy określające pozycję źródła światła. Pierwsze trzy wartości definiują pozycję źródła światła. Jeżeli czwartemu elementowi nadana zostanie wartość 1.0, oznacza to, że światło rzeczywiście znajduje się na podanej pozycji. Jeżeli jednak czwartemu elementowi nadana zostanie wartość 0.0, to źródło światła jest źródłem kierunkowym, a wszystkie jego promienie padają równolegle z kierunku zdefiniowanego przez pierwsze trzy wartości
GL_SPOT_DIRECTION	Trzy elementy określające kierunek reflektora. Wektor musi być znormalizowany i definiowany we współrzędnych oka
GL_SPOT_EXPONENT	Pojedyncza wartość reprezentująca wykładnik reflektora
GL_SPOT_CUTOFF	Pojedyncza wartość reprezentująca kąt odcięcia reflektora
GL_CONSTANT_ATTENUATION	Pojedyncza wartość reprezentująca stałą tłumienia światła
GL_LINEAR_ATTENUATION	Pojedyncza wartość reprezentująca liniowe tłumienie światła
GL_QUADRATIC_ATTENUATION	Pojedyncza wartość reprezentująca kwadratowe tłumienie światła

Wartość zwracana: Brak**Zobacz też:** *glLight***glGetMaterial****Zastosowanie:** Zwraca aktualne ustawienia właściwości materiału.**Plik nagłówkowy:** <gl.h>

Rodzaje:

```
void glGetMaterialfv(GLenum face, GLenum pname, GLfloat *params);
```

```
void glGetMaterialiv(GLenum face, GLenum pname, GLint *params);
```

Opis: Funkcja pozwala na sprawdzenie właściwości materiału przedniej lub tylnej strony wielokąta. Wartości zwracane zapisywane są pod adresem pamięci wskazywanym przez parametr *params*. W większości przypadków zwracana jest tablica czterech wartości RGBA opisujących żadaną właściwość.

Parametry:

face GLenum — określa, czy sprawdzane są wartości właściwości przednich (GL_FRONT) lub tylnych (GL_BACK) stron wielokątów.

pname GLenum — definiuje, która z właściwości materiału jest sprawdzana. Można tu podać wartości GL_AMBIENT, GL_DIFFUSE, GL_SPECULAR, GL_EMISSION, GL_SHININESS albo GL_COLOR_INDEXES.

params GLint* lub GLfloat* skazuje na tablicę wartości całkowitych lub zmiennoprzecinkowych, do której będą zapisywane wartości zwracane. W przypadku zapytania o właściwości GL_AMBIENT, GL_DIFFUSE, GL_SPECULAR i GL_EMISSION zwracana jest czteroelementowa tablica zawierająca wartości RGBA opisujące właściwość. Dla zapytania o właściwość GL_SHININESS zwracana jest pojedyncza wartość opisująca wykładnik odbłasku materiału. Przy zapytaniu o właściwość GL_COLOR_INDEXES zwracana jest tablica trójelementowa opisująca składowe światła otoczenia, rozproszonego i obitego, zapisane w postaci indeksów kolorów. Parametr GL_COLOR_INDEXES stosowany jest wyłącznie wtedy, gdy stosowane jest oświetlenie kolorami indeksowanymi.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: glMaterial

glLight

Zastosowanie: Ustala parametry jednego z dostępnych źródeł światła.

Plik nagłówkowy: <gl.h>

Rodzaje:

```
void glLightf(GLenum light, GLenum pname, GLfloat param);
```

```
void glLighti(GLenum light, GLenum pname, GLint param);
```

```
void glLightfv(GLenum light, GLenum pname, const GLfloat *params);
```

```
void glLightiv(GLenum light, GLenum pname, const GLint *params);
```

Opis: Funkcja używana jest do ustalania parametrów jednego z ośmiu obsługiwanych źródeł światła. Dwie pierwsze wersje funkcji pobierają tylko jeden parametr i pozwalają na ustawienie wartości następujących właściwości: GL_SPOT_EXPONENT, GL_SPOT_CUTOFF, GL_CONSTANT_ATTENUATION, GL_LINEAR_ATTENUATION i GL_QUADRATIC_ATTENUATION. Dwie pozostałe wersje funkcji stosowane są do ustalania właściwości opisywanych tablicą kilku wartości. Takimi właściwościami są GL_AMBIENT, GL_DIFFUSE, GL_SPECULAR,

GL_POSITION i GL_SPOT_DIRECTION. Tablicowych wersji funkcji `glLight` można używać też do ustalania wartości właściwości opisywanych pojedynczą wartością; wystarczy w tablicy **params* umieścić tylko jeden parametr.

Parametry:

<i>light</i>	GLenum: Określa numer źródła światła poddawanego modyfikacjom. Można podawać tu wartości od 0 do GL_MAX_LIGHTS (przynajmniej 8). Zdefiniowane są stałe wartości wyliczeniowe od GL_LIGHT0 do GL_LIGHT7.
<i>pname</i>	GLenum — określa parametr oświetlenia ustawiany w danym wywołaniu funkcji. W tabeli 5.2 podana została pełna lista parametrów wraz z ich znaczeniami.
<i>param</i>	GLint lub GLfloat — podaje wartość dla parametru oświetlenia definiowanego pojedynczą wartością. Takimi parametrami są GL_SPOT_EXPONENT, GL_SPOT_CUTOFF, GL_CONSTANT_ATTENUATION, GL_LINEAR_ATTENUATION i GL_QUADRATIC_ATTENUATION. Parametry te mają znaczenie tylko przy definiowaniu reflektorów.
<i>params</i>	GLint* lub GLfloat* — określa tablicę zawierającą wartości całkowicie opisujące ustawiany parametr. W tabeli 5.2 można znaleźć pełną listę takich parametrów wraz z ich znaczeniami.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: `glGetLight`

glLightModel

Zastosowanie: Ustala parametry modelu oświetlenia stosowanego przez bibliotekę OpenGL.

Plik nagłówkowy: `<gl.h>`

Rodzaje:

```
void glLightModelf(GLenum pname, GLfloat param);
void glLightModeli(GLenum pname, GLint param);
void glLightModelfv(GLenum pname, const GLfloat *params);
void glLightModeliv(GLenum pname, const GLint *params);
```

Opis:

Tę funkcję stosuje się do ustalania parametrów modelu oświetlenia stosowanego przez bibliotekę OpenGL. Możliwe jest ustalenie wartości dowolnego z czterech parametrów modelu. Parametr GL_LIGHT_MODEL_AMBIENT stosowany jest do ustalania domyślnego oświetlenia otoczenia. Domyślnie, parametr ten ma przypisaną wartość RGBA (0.2, 0.2, 0.2, 1.0). Do ustawiania tego parametru stosowane mogą być tylko dwie ostatnie wersje tej funkcji, ponieważ pobierają one wskaźnik na tablicę opisującą wszystkie wartości RGBA.

Parametr GL_LIGHT_MODEL_TWO_SIDE pozwala określić, czy oświetlane będą obie strony wielokątów. Domyślnie oświetlane są wyłącznie przednie strony wielokątów, przy czym w czasie wyliczania oświetlenia stosowane są właściwości materiałów zdefiniowane funkcją `glMaterial`. Określenie

parametru `GL_LIGHT_MODEL_LOCAL_VIEWER` powoduje zmodyfikowanie obliczeń kątów odbicia światła odbitego w zależności od tego, czy obserwator patrzy w dół wzdłuż ujemnych wartości osi *z* czy też z początku układu współrzędnych oka. W końcu parametr `GL_LIGHT_MODEL_COLOR_CONTROL` może być stosowany do kontrolowania, czy oświetlenie będzie tworzyło dodatkowy kolor (tekstury będą oświetlane światłem odbitym) czy też wszystkie trzy składowe światła będą łączone w parametrze `GL_SINGLE_COLOR`.

Parametry:

<i>pname</i>	<code>GLenum</code> — określa modyfikowany parametr oświetlenia. Przyjmowane są wartości <code>GL_LIGHT_MODEL_AMBIENT</code> , <code>GL_LIGHT_MODEL_LOCAL_VIEWER</code> , <code>GL_LIGHT_MODEL_TWO_SIDE</code> , <code>GL_LIGHT_MODEL_COLOR_CONTROL</code> .
<i>param</i>	<code>GLint</code> lub <code>GLfloat</code> — dla parametru <code>GL_LIGHT_MODEL_LOCAL_VIEWER</code> wartość <code>0.0</code> oznacza, że kąty padania światła odbitego muszą brać pod uwagę kierunek patrzenia obserwatora równoległy do ujemnych wartości osi <i>z</i> . Każda inna wartość oznacza, że obserwator znajduje się w początku układu współrzędnych oka. Dla parametru <code>GL_LIGHT_MODEL_TWO_SIDE</code> wartość <code>0.0</code> oznacza, że wyliczane będzie oświetlenie wyłącznie przednich stron wielokątów. Każda inna wartość oznacza, że obliczenia prowadzone będą dla przednich i tylnych stron wielokątów. Parametr ten nie ma żadnego wpływu na punkty, linie i bitmapy. Dla parametru <code>GL_LIGHT_MODEL_COLOR_CONTROL</code> można podać wartości <code>GL_SEPARATE_SPECULAR_COLOR</code> lub <code>GL_SINGLE_COLOR</code> .
<i>params</i>	<code>GLint*</code> lub <code>GLfloat*</code> — dla parametrów <code>GL_LIGHT_MODEL_AMBIENT</code> lub <code>GL_LIGHT_MODEL_LOCAL_VIEWER</code> , podać należy wskaźnik na tablicę wartości całkowitych lub zmiennoprzecinkowych. Z podanej tablicy wykorzystana będzie tylko pierwsza wartość. W przypadku parametru <code>GL_LIGHT_MODEL_AMBIENT</code> z tablicy pobierane są cztery wartości opisujące składowe RGBA światła otoczenia.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: `glLight`, `glMaterial`

glMaterial

Zastosowanie: Ustala właściwości materiału stosowane w modelu oświetlenia.

Plik nagłówkowy: `<gl.h>`

Rodzaje:

```
void glMaterialf(GLenum face, GLenum pname, GLfloat param);
void glMateriali(GLenum face, GLenum pname, GLint param);
void glMaterialfv(GLenum face, GLenum pname, const GLfloat *params);
void glMaterialiv(GLenum face, GLenum pname, const GLint *params);
```

Opis: Tej funkcji używa się do ustalenia parametrów odbłaskowych materiału pokrywającego wielokąty. Właściwości `GL_AMBIENT`, `GL_DIFFUSE` i `GL_SPECULAR` określają sposób, w jaki materiał odbija padające na niego światło. Właściwość `GL_EMISSION` stosowana jest dla materiałów sprawiających wrażenie emitowania własnego światła. Wartość przypisywana właściwości `GL_SHININESS` musi

znajdować się w zakresie od 0 do 128, przy czym wyższe wartości tworzą większe efekty rozbłyśków na powierzchni materiału. Właściwość `GL_COLOR_INDEXES` stosowana jest do ustalania właściwości odbłaskowych materiałów w trybie kolorów indeksowanych.

Parametry:

<i>face</i>	<code>GLenum</code> — określa, czy właściwości materiałów będą ustalone dla przednich (<code>GL_FRONT</code>), tylnych (<code>GL_BACK</code>) czy też obu (<code>GL_FRONT_AND_BACK</code>) stron wielokątów.
<i>pname</i>	<code>GLenum</code> — w pierwszych dwóch wersjach funkcji określa poddawaną modyfikacjom właściwość przyjmującą pojedynczą wartość. Aktualnie jedyną tego rodzaju właściwością jest <code>GL_SHININESS</code> . Pozostałe dwie wersje funkcji przyjmują też tablice wartości przypisywanych właściwościom. Za ich pomocą można modyfikować właściwości <code>GL_AMBIENT</code> , <code>GL_DIFFUSE</code> , <code>GL_SPECULAR</code> , <code>GL_EMISSION</code> , <code>GL_SHININESS</code> , <code>GL_AMBIENT_AND_DIFFUSE</code> oraz <code>GL_COLOR_INDEXES</code> .
<i>param</i>	<code>GLint</code> lub <code>GLfloat</code> kreśla wartość przypisywaną do właściwości zdefiniowanej parametrem <i>pname</i> (aktualnie tylko <code>GL_SHININESS</code>).
<i>params</i>	<code>GLint*</code> lub <code>GLfloat*</code> kreśla tablicę wartości całkowitych lub zmiennoprzecinkowych zawierającą wartości przypisywane ustawianej właściwości.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: `glGetMaterial`, `glColorMaterial`, `glLight`, `glLightModel`

glNormal

Zastosowanie: Definiuje normalną dla następnego definiowanego wierzchołka lub zbioru wierzchołków.

Plik nagłówkowy: `<gl.h>`

Rodzaje:

```
void glNormal3b(GLbyte nx, GLbyte ny, GLbyte nz);
void glNormal3d(GLdouble nx, GLdouble ny, GLdouble nz);
void glNormal3f(GLfloat nx, GLfloat ny, GLfloat nz);
void glNormal3i(GLint nx, GLint ny, GLint nz);
void glNormal3s(GLshort nx, GLshort ny, GLshort nz);
void glNormal3bv(const GLbyte *v);
void glNormal3dv(const GLdouble *v);
void glNormal3fv(const GLfloat *v);
void glNormal3iv(const GLint *v);
void glNormal3sv(const GLshort *v);
```

Opis: Wektor normalny określa kierunek prostopadły do górnej powierzchni wielokąta. Funkcja stosowana jest w obliczeniach związanych z oświetleniem i cieniowaniem. Podanie wektora jednostkowego (o długości 1) bardzo

podnosi prędkość renderowania. Biblioteka OpenGL automatycznie może zamieniać wszystkie wektory normalne w wektory jednostkowe; wystarczy wywołać funkcję `glEnable(GL_NORMALIZE);`.

Parametry:

<i>nx</i>	Określa wartość <i>x</i> w wektorze normalnym.
<i>ny</i>	Określa wartość <i>y</i> w wektorze normalnym.
<i>nz</i>	Określa wartość <i>z</i> w wektorze normalnym.
<i>v</i>	Określa tablicę trójelementową zawierającą wartości <i>x</i> , <i>y</i> i <i>z</i> wektora normalnego.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: `glTexCoord`, `glVertex`

glShadeModel

Zastosowanie: Ustala, czy stosowany będzie model cieniowania płaskiego czy też gładkiego.

Plik nagłówkowy: `<gl.h>`

Składnia:

```
void glShadeModel(GLenum mode);
```

Opis: Obiekty podstawowe biblioteki OpenGL zawsze są cieniowane, jednak model cieniowania może być płaski (`GL_FLAT`) lub gładki (`GL_SMOOTH`). W najprostszym scenariuszu przed narysowaniem wielokąta jego kolor musi zostać zdefiniowany wywołaniem funkcji `glColor`. Taki obiekt podstawowy zawsze wypełniany jest kolorem jednolitym, niezależnie od modelu cieniowania. Jeżeli dla każdego wierzchołka zdefiniowany zostanie inny kolor, to rysunek takiego wielokąta będzie wyglądał inaczej w każdym modelu cieniowania. W cieniowaniu gładkim wewnątrz wielokąta wypełniane jest interpolacją kolorów wszystkich jego wierzchołków. Oznacza to, że kolor powierzchni wielokąta będzie zmieniał się na odcinku łączącym dwa wierzchołki. W czasie interpolowania, kolory pobierane będą z sześciennego kolorów z odcinka łączącego punkty odpowiadające kolorom dwóch wierzchołków. Jeżeli włączone będzie też oświetlenie, biblioteka OpenGL wykonywać będzie dodatkowe obliczenia mające na celu ustalenie właściwej wartości koloru każdego wierzchołka. W cieniowaniu płaskim kolor nadany ostatniemu wierzchołkowi stosowany jest do wypełnienia całego obiektu podstawowego. Jedynym wyjątkiem od tej zasady są obiekty podstawowe `GL_POLYGON`, które wypełniane są kolorem pierwszego wierzchołka.

Parametry:

mode `GLenum` — określa stosowany model cieniowania. Można podać tu wartości `GL_FLAT` (cieniowanie płaskie) lub `GL_SMOOTH` (cieniowanie gładkie). Domyślnie stosowane jest cieniowanie gładkie.

Wartość zwracana: Brak

Zobacz też: `glColor`, `glLight`, `glLightModel`